

КРАТКА

200-

ЕРЦЕГОВАЧКО-БОСАНСКИЙ КРАЉВА

ПОВѢСТИНИЦА.

І О А Н О М Т Р А І Н І Е М ТЬ

АРХИМАНДРИТОМЪ

с. в.

Немецкога на Славенскиј

1793.

1847.

III

са Славенскога на Срвскиј преведена

И И К И Н И К Е М ТЬ.

БОРЂА М. ЕРСЕНОВИЋА.

У БЕОГРАДУ.

У Правитељственој Књигопечатњи
1847.

СОДРЖАНИЕ

Старо становъ Босне и Ерцеговине	1.
Ворињь Банъ Босанскій	6.
Кулинъ Банъ Босанскій	7.
Себиславъ Банъ Босанскій	
Иванославъ и Котроманъ Банови Босанскій	9.
Босна се дели међу Магаре и Србѣ	11.
Стефанъ постає незадашній	12.
Твартко Стефанъ постає Банъ	14.
Твартко се увишиа за крај	17.
Стефанъ Дабни втори краљ Босанскій	20.
Остој и Твартко Скурусь краљија Босне	22.
Стефанъ Остојић трети Противокраљ	23.
Стефанъ Томашко краљ Босанскій	28.
Стефанъ Томашевић краљ Босанскій	31.
Турии се готове да освоје Босну	35.
Ерцеговина подала Турицима	36.
Турии завојавају Манараку Босну	47.
	48.

Свой Елагонадежной Ерцеговачко-Босанской

Славено-Србской молодежи.

ПІФОРДЕРАНТЕ.

Полностимъ Ти драга Отрасли! У овимъ раз-
строенимъ частичама: пепе логајаје и промене
Предака Твоји, да бы читаоши ји, само оно,
што су ови славно и пробитично чинили, при-
мала, а свега другога, кое су и сами спуто-
платили; гнушила се и чуела.

Прима дакле пайверни! Омладче! корена
Србства и поштена, ово домовоно Ти дланце, и
съ наводненимъ очима гледаоши у љаму, исподъ
какви су горки и дуготраои страјали, пр-
ле маке Твоје у јоначимъ грудима неопште-
ни јзыкъ; а у неосхврнчимъ пејрима свету-
честности, до парсоготъ степена узвиниену, па
дигу и поноси свома, астиљ и праведни укоръ
другима, невредимо сачувале; постарај се о-
вима, и прочимъ отличиши Срб-Славену врође-
ни паровашима, труљ и слогу соприложиши,
и само тако опасана, у храмъ просвете, тихимъ,
али постолнимъ коракомъ ступати, па буди у-
верена, да ћешъ малого лакше, него се дру-су

где мужиле и муче, све уморене чланке свое о-
гачине окрепити, и саме юй ране до здрав-
ца залечити, а у ёдно и свю є недоличіа о-
прости. бръ:

И старе болести, у пола лечи: само воз-
држаніе; а безъ овогъ, све апотеке: ни нове
ранне не видаю.

Ово што велимъ Теби, желимъ да и сва
Твоя собраћа, разливена оль Карпатскиј Горы,
до реке Варлара: чуо и разумеду.

На последку желени Ти: лугій, спокой-
ній и напредний животъ, и све што чигала бу-
дешъ, да лагано, и са срдцемъ заедно, ио срдцемъ
оль свю злочести мисли слободнимъ, читашъ,

Бесам и оставаємъ

Твой

свуда и спада

НИКШИНЪ.

ПРЕДГОВОРЪ

Блаженопочивши Господин Ранѣ, они высо-
кославили Историописацъ, кои є выше пута, и на

подиашаной Му митри заблагодарю, доволянъ сый
аваніемъ Архимандрита, вену ѿ часть свога малоготру-
погъ живота, на испитизанъ и описаніи: Славено-
Србскогъ народа, Нѣгови владаца, и Нѣгови про-
мена зетртвованъ, но ѿдно гиши, и самъ себи не у-
вѣли велатъ спасо.

Оль ови дакле Арагоніинъ дѣянія, и онога, кое
6 изъ 55. свѣкскій обігъ Исторіе напрѣльно, а у
1793. г. Нѣме на Славенскій преведено, ово є
Втора частъ.

Истина, она є по све укратко сведета, како што еи
овде имене (по могућству) посрѣднина Ульой є светам
но, безъ свакогъ тањија испитивана, довольнојъ тол-
коаны и саке преузде. Шта даљ, мало кон део, и из-
вестногъ датума, нацала и свршетка свог, то ли и
означаја, гдј се што догађао има: А време ро-
ђенија, мѣсто гдј био владацъ, и докле живо, ко-
милли просторъ и сължавија државоправленіемъ при-
тикало: и кости оставио, пакланъ. Но шта немо,
каль се по невольи та рогоубатностъ, ни у остали
Срба попечницама, јошъ поправила піе. Дакле и
ова се само за частице или догађаје Историческе
сматрати може, кое су намъ, и то текъ тува пера
имогрѣль, пегли и по својој воли начертало. А-
ли и као овакова, ако ю са обзильнимъ вниманиемъ

— II —

прочитало, и дозволилъ разсужденіемъ просмотрѣть; да може служити, за мѣрило многи прошлости, быти руководительца садашюстїи, и сказалька буѧностїи; вѣдь никакве сумнѣй.

Еръ: на велику туту, и у овай праѣкости, на-
хи ѹено, да су и предъ овай народъ, у садашъ Му
Отечеству сваке неприлике на сусретъ изашле; не-
занѣй и немарностъ; а ту сама приходна лакомостъ
и ѿровость. Зависть и опаданѣй; изъ нынѣ неслога, о-
света, грабежъ, василіе, прогонъ и мало беззаконіе.
Сва ова велия зла, како да су се здужила са о-
нимъ временима, спаку су готово єпоху (време єл-
ногъ вадѣйн) преватила, заедно съ нима на пре-
стољи евиристикова, и у самимъ колебамъ бесни-
ла, и єдне и друге у стопице пратила, како є мало .
ког и оставило по себѣ, знане каквогъ напреда-
нити имъ падло на умъ стово Соломоново, кој за
мудростъ и науку говори: „Тобою царица растнуютъ,
слии правду пишуть, вѣломжи величаютъ, и вла-
ститеи држатъ землю;“

И овде пѣ каменъ свой ролъ обличавати, но
должъ се сданојь народу престомъ непокажу све њиво
мане, ипини патори неизнаду, и зан последи тїй
маана не изборо, па отъ и сали сље слабости и по-
грешке не увиџи и признаји, пѣ му се пре ни па-
дати болјаву. Еръ сердчиоїи своей ролъ любити, пѣ
га само поноситиши фаната, поль облаке дигати, а
пороге Му подо тапти, вѣдь гдѣ ѕино заслужио,
и право ѕ достойно га похваливати, а учитеи ипин
небрекальности и павалице грепио, откровено Му
пребадати, и съ негодованіемъ укорети Га; трудеи и

— III —

се при томъ свесрдно, да бы изпреди постао, и
његова слава вецити била, како бы се и достої-
нишь они лица Праимена учинio, којма су му пред-
ци, оль тубина: „Славилии: одја кула Славини а кра-
љви ишь Примиславъ, Добротславъ и тако даји, и:
„Ероничкии;“ по чему Ериցотовци; почетовованi,

Та пѣ они Миланъ Славиничъ, жителъ сблѣкъ По-
дунави, кој је јоштвѣ пре Рождества Христова, у
Удаћни Риѣт пешке отишао и сенату противу не-
кѣй поглавица и угинѣтатели, у име свогъ народа,
тужбу, онако решитено и трататено на устане
поднео, да су и сами сенатори помислили, аки бы
изъ ивага неко божество говори, не велиъ могао
Миланъ, уљо дѣлѣјакогъ искогъ парода быти, нити су
и за вѣта што поистали, и они Славенски послани-
ци, који свомимъ мудријамъ словомъ овако похвалено, до
самогъ Орла Македонскогъ, полу света обладатеи,
Великогъ Александра, дочетали били; или ѕ заръ и
самъ царь Дюкѣцянъ, кој је у трећемъ стогодију по
Р.Х. востокомъ и западомъ дријао, могао, подможи па-
роду, олако ласкаво, називати Га: Славини, Хра-
бримъ, и у војни све прече народе, славомъ и веш-
тиномъ превосходнијимъ писати? 1) Никако. И опет
кажеи никако.

Ио узимаои, да се поглавито; старему по-
коранъ, равному побезианъ, млађенцу и слабему поу-
чителанъ и свакому пристанъ быти. Права народна,

1) Ово се писмо и дашаць у праобразу у высокославной
ц. к. Библиотеки, у Вечу палази.

— IV —

као иманѣ, собственимъ или предака свои заслуга-
ма добиено, мужественно бранити, за ини у сваке
дубљине сини и у висине узани, свуда одушевле-
но говорити, савъ се у молбу, па и саму тужбу,
противу неправде и насилия прелати, а само за
слабоду и отбрану отечества, скуподени животъ
предидти, зове храбри и славни, а на противъ
и између осталогъ: дано л., обнови, лупежни дру-
мове обезпокојвати, па и саме сокитељ, било ми-
ролюбиве судье, узвоемъ пристарачомъ ишъ, или и-
наче дозвољнимъ путемъ умложеномъ, живомъ или мрт-
вомъ иманю китетити, ограбљивати, па и изъ самогъ
зверилниогъ осветлоби и найневинију крвь иска-
ти, а у свакомъ томъ непоступку, и сашь своей животъ,
по пайчелиће, на немицују којку налагати, или га
иначе свакогъ наришира страсти, слепо повериава-
ти, притомъ старима упоранть, равне ирчењу, млађе и
слабе презирући, а свакогъ на различни начинъ озло-
блажаоћи; да све ово велић по единце, и заедно,
пје друго, него безумно или нечовечно: навалице
общи законъ потирати, а у једно и себе и свое
безсјавити и погрѣвати. И по овима без-
причастно смагранои: каквимъ су само достохва-
ниш чртата јели, она достойна праимена: „Слави-
ниј и Ерои чеснї“ задобили, а какве су се
неприличности, на некакв њивимъ потоцима пои-
виле, а по готову на свакї појећи да и до найдо-
јећи, као кава пријељива болест, пренеле: чисто
се са сокрушенимъ срдечемъ, они праславнији сенки и
гробова њиови, стидити, у потоку жалости давити
и у увиљењу, како се декон изрода, па грани

тако прасийногъ стабла, могоче изметути: губити
морамо.

Но најпосле, на сваку прошлостъ внимателно
обзирићи се, све и свако раније съ доцнијимъ сравни-
јући, и са целомъ поистињу овога народа сообра-
жавати се; ћанимъ словомъ сва окрестновиднија о-
кошь обгледаоћи, ишта намъ не остае друго мисли-
ти, па и заключити; него да су по несрени све и
оне неприличности, некиј Срби, ођъ ко зна какви
развратни народи, међу којима су допите пали, уз про-
че обичаје примили, или на отровне останке, они
опаки Авара, који су садањ Србске земље по се-
би пусте оставили, пагазили и заравили се.

По готову ово заключење, не само да намъ се
е: писомомъ: „со избрањимъ избранији булеми, а со строп-
тивимъ: „Развратиши сѧ:“ и по свиднивимъ искомустомъ
подкрепљуј, и што знамо да су намъ остала брана
Славени борби, но и онимъ обстојствомъ: што су
прави Срби по приорију Јадарскомъ насељни, ома-
трабљиви животъ предузели, какови су некиј древни
греческиј житељи, који су одје огња и мача Авар-
скогъ оне избегли, водили, и најпосле, што су, по-
чевши повелители оногъ краја, оне насељнике (имен-
но Неретване) олакше раслуше, и сами они Мор-
лахци, нај народа Нараха, којима су исте земље за-
обити предане, и они ближе к' мору градъ Омишъ
(Алмиш) основали; мореразбојничество предше-
ственика свогъ, Неретvana, обновили,

— V —

Къ допунјењу ови доказателства, може намъ
служити и то: што знамо, како су и сами првii

— VI —

въкова Србскй владаоца, и ньови високодостойници, колико му драго другогдѣ, ако и неистуси у наука били; и достойне славу и храброст; своимъ простилишемъ, нечестивиимъ трапезама, и прочимъ старину и приятны обичами подражавали, а на противъ ињности, паче гнильости, кој в сасмѣ чувствителне живце танъ и слаби, те се напомъ при свакомъ неизгодномъ и ненадномъ догађају; стресу, ужасну, па и пресеку, у немоњ да и сами не знање баше, а свако духа присутствује отузму; чували се, и сваке раскоши гнушли; но како су се сако какви иноплемени мекушци, ово востони оно запади, и у свакомъ сладострастю валиоњи, се тешћ познавати, дружити, па и сроњавати почели, ньова дворска великолини и разна украсењи, и у свое домове уволгти, па и сва проча пестовства примати; она су се и онамо: илмености, гордости, и сваке развратности, појвиле, кое напосле пређоше и друге пороје, а они имъ и само падење ускорише. Но ово је морало быти, по чемъ је то по готову једно съ другимъ скопчано и сројено, да прости: имаоши у рукама већу власт, па једно обвикнуши се на све нове лекоте и сладострастија, а при томъ лишили сваке науке, кој би имъ својомъ умереностю, између власти и они растљић, неко равновеје одржала; већ по слободи својој, и само природнимъ страстима водили, су њих и у све оно, што имъ се оку долило, и срчанъ обвадало, без свакогъ разлога налетакоњи, доле насрћу и блује, докј се не изгубе; а што је

нѣненакладнији штета, са собомъ и пароль, кој се обично радо на њи угледа, у пропасть занесу.

Ова се неприлика често догађаја и данасъ, са мало-тим посматрати мајима, па истарима, када на свогъ простири, за раскоши непознатогъ, но неколико уходији слободи ограниченој мѣсту, на једнупут, сами себи остављани, а више пута, и съ путни лепови а у раскоши огрезлу вароши, пређу-

О! сохрани наšе Боже: оваквогъ варварскогъ изображења.

Испити једно. Неупутихао се у подробно описанљ: Раниј и доцниј поведени и неповедени и они Србци, кој су одъ Варда до Дунава и Саве тешћ послили, а поздне се преко ови рѣка преселили, по погладију само па Ваданј они: кој су се међу Славонце и Корване између Саве и Драве поселили, и друге, кој су узъ Влај и Мадаре пали; па напосле бацило взору и на ону собрану, кој се извјеши. Према Гори и Ерцеговине проплијоја столићи у Русију отселише, какви оно протки и миролюбви људи постадопе, и помислимо: кога Баша породи, а Русија одгави, У особи Михајла Кутузова, те онака враја, па и ваздражљива, Ратника.

Доказавши дакле помогуству изворј пекиј ма-ана, кој су се за попеке Србе, па ако ће и за ће-

1) Овад ми се сашъ он прикаја Шара Н., памће, кој је на примије био у му србомаца; како бы добро било, сај у овомъ престоломъ месту раскошије домовој иквимъ знаковимъ, за разпознавати њи обележити; првакоју; „Мањ да разаписато шаторъ и да свомъ вароши:

— VIII —

ногъ, јръ и сданъ а злочестъ, штета с велика, преле-
пиле, и прелазеник најглавнай точки, кој ће наћи
упутити, како се и ови маана оправити можемо,
најпре имамо примѣтити: нека нико не поуми да
кој породи, као прародитељскій оковъ лежи, па да
имъ је пресуђено; одъ потомства на потомство, пре-
носити га, или: отважнимъ и иначе врстити; Ту-
шинцима, Граовљанима, Постиницьма, Морачаномъ,
Дробникомъ, Ускокомъ, Шаранцима, Гусиницьма и
прочињъ онуда, башъ опредѣлено, умраку незнани,
до века чамити, и Прелестной Гори любишињи, са-
мо скопилствомъ отметника быти; да Богъ саузва; јръ
и на другимъ су мъстима и другиј, па и наизобра-
женїј пароди: спотицали се, клизали- и у саме по-
трешке падали; по чемъ се сама природа свакој
човеку, па и целимъ народима бланка права давато-
ји, кода свакој равне жељи и склоности оставила,
но у једно свакој и здравијимъ разумомъ обдарила, ко-
ме су се све дражести и нагони, дужни покорава-
ти, али зато су сви они, који су само осетили зле
последе своги слабости тгли се, и једни пре, дру-
гима посли: странуучићи, и преко различити пре-
пона клещаои, исправили се и поправили пои-
тали, докъ се ни су и побошали, нечекаои и крај-
ности и најгорацијај искуплени, и одъ сами полуло-
ди горложъ, презерви, кој се усуђујо и данасъ речи,
да је Срба сва наука у пѣваније какви пѣвачи:
законъ, преконверзијомъ посту и дубокомъ бланку; за-
вать у грабежу, а нескора и освега; гроно на-
сљде.

— IX —

Ма, шта неможе постојана воли учинити, и
какво ли зло спасоносни тамни прошвете, неистре-
били; кој је и саму куку, онаку заразителну бо-
лестъ, крозъ толике векове, све крајеве Европе о-
пустоплаваои, искоренила

Но да се ко ћодъ овде не стави съ изговоромъ,
на она млога непријатељска нашествија, којима су
Срби понайвиле и за најуже наложеніи были, па
немогли се опоравити, и за прошету што радили;
јръ нема места; кадъ знамо, да су сва та страданія
и друге народе, а Трк јоште више испала. Али та-
ове люде чисто и неотице морамо у овомъ похва-
ливати, но ко имъ то може отрећи, почети и нјове
јудулокљиве жене, најчи ћелу, текъ да свога де-
ду безъ науке неоставе, и книжњомъ саставе. Али та-
ко оне, па и све друге творе, кое вому и малји
броя стада имати, а разумне дече родитељи быти,

По овомъ дакле краткомъ своје вообите про-
шлости прегледау, уверени очевидно, да су се све
нестре и сблвале и догађао одъ лакомства и не-
здана, приватило се већ једномъ и средстава против-
ју, тај непријатка, познаймо, да је и мала њива,
најнајшијег кадра варанити, а некојко стопа
земај и највећег покрити. Та исамъ царъ
не јаке више на ће, кадъ се човекъ заси-
ти. Само ће душа на небо, а ченчели-долама и
важкупични сребрница, чешче телалу на раме,
неко насладнику за појећь доћи. Принаймъ напо-
слеју, да је човекъ наибогати и најнајчастнији, вео-
ма малень, кадъ му савај светъ и овога блага, и за ми-
вугу, тѣлесни животъ продолжити, ии откупити немо-

— X —

гу, а иже и добра лѣта, когдѣ сѧль у стано пристарави, шлода и стогодіа наливи. Камо Га Томашевицъ, и милюнъ му дукага, одѣзна и суза народни саливи? Куда ли в Хервос и югова ошета, кюо в потопыма и наиневиние крви зали? Немогу даљ одѣ суза, вѣнь;

Соединимо све снас, и попантимо се оно божествене даре, кое вѣнь имамо, наукомъ развити и облагородиши; како бы се въ сви не доличности отгрески, и достойниши преславици, оних одѣ сви хваниши пристапа показами.

Почимо величи мы, и премда не намъ другий болѣ сльзовати, али напа ќе слава наинуже Трайти. А у томъ ќемо ласко успѣти, бръ гдис единство ту въ лакше напредовати, единство въ готово, тди въ спаси сданъ съзъкъ. Сведимо даље само сви наши и налиши трошкива потоке у наинуждий олукъ, па тако сваки изъ свогъ круга, и по своме домада, пријадимо на заведение школа, побринимо се ове колико въ могуће выше умоданти, набавимо ить ако не све и наизучене, поче благоразумне и добонаравне учитељ. Ове уважавајо, и достојно ђи за пътова малогодруда заная напрађујо и почитујмо, срѣкто што и самъ високомулти Аристидъ говори: „Учитељи єсу ума родитељи.“ Тако вѣнка дѣлу нашу радо и сѧ утишавиши на воспитание вручавајмо, а овој поредъ икодеки, и проци кинивса прибављамо, и овако ќемо мало по мало, и неосетљиво, све то выше напредни сънова, и ломајури оне благословене простоте добити, изъ нъя

— XI —

способије душепечателъ имати, кои ќе начь сваки у њој окончанин, по примѣру воспитанице, одѣ кон еда по планду ужине; поучителниш проповѣдници, узъгласи Свевиличи послаеми, и сама срца ўздинута, сльзователно, и самомъ Богу приближити, која ѕ једино и наиважише определение то: да свакому будемо онакови како ви желимо да намъ сви други буду.

Творче и Господи! Та мысмо и овде видимо, што и друге патити чуи; да човеку беше падни не подизи, ни у њају добродѣтели безъ пренака, брѣ, што въ ревностъ неговала, то ѕ завистъ троала; што въ мујдростъ осинила, све въ лудостъ киарила, што изображенъ дизло, сувѣрјемъ въ рушило, па пайпосле и саме добродѣтели што су кршиле, погрешке су раздирале.

Тако само Твой Божје! неограничена властъ, кој ѕ неизаша дубљине мора цвенишь окитила, синъ и камените пустини, у плодородне ильве преобразила, и наиманъ увеличала; може учинити: да даље буде питомо, суроми ќемиръ у благий покой обрати се, растројено цѣлишь, и несовршено совершиш постапе.

Ти даје свемогући, прими съ небесе и на ови Твой рукосад, војводи му у срија оно све сопрежавајо и Прв долобје; внуши му сладостъ просвете, еда бы и онъ свое Димитре и Требаји.

— XII —

ће училиштама украсио, и у њима: једним устим,
и јединим сердци, ако и различними обриди, 1) Твоје
име свеславени, и свое озарјо.

1)

Могу гањив, вогањ и масана Богу служити, зумбуља,
ружа и босанак сртнога краси, поштенъ се и
наука прљовати, а ни ћудно друго не штешити.

ПРЕД-ДОДАТАКЪ

Пре него у сами Г. Радићев преводъ ступнице
предложенемо, и изъ другій списаниј, неколико чер-
ти налажени:

У Библији гласи, да се Ној после свемирнога
потопа у ковчегу, на планини Арарату у Азији ста-
віо, и тамо на земљама, кое су му се најбоље до-
пали, поселио.

Г. Радић доказује, да су Славени ојеја Москога
пештога сина Јфетева (србскиј значи разширенога)
а упука Нојевога пронизили, и од времена на време
све више и више плоден се и умложавају, и
изъ Азіје у Европу поселили, биће, па начинъ, како
и то данас је Европејци у Америку прелазе, гдје је
веки просторъ чека.

Да су и Срби народъ ојеја Славенскога,
кој сејданас само у Европи на осамдесетъ милиона
чуши чиши, то имъ следоци и слоготъ језика, кој је сро-
дакъ: Рускомъ, Рватскомъ, Бугарскомъ, Краинскомъ,
Словачкомъ, Чепскомъ, Моравскомъ и Польскомъ, само

— 113 —

што су једни оптреј а други мекши, по разлги поднебиј они земају компа живе, и сплици башка они, комма су се у сопствству застали. Тако на примръ: једни гаку поцѣ, што други поцѣ, а Срби зову поцѣ и тако дају.

трана ода примила, као: Неманић Аранђеловъ Накшића Ључић, Мрњачевићи Ћурђевданъ и т. д. Но за сада живе у Боснай и восточномъ, западномъ и Унгарији, вројисловљани Срби; свега и у Ериговини и Босни има још осам стотина или-
да души.

XIV.

Россиян, Славено-Болгары, Славено-Србы и т. д.
Ольхуа је име Србинъ или Сербите произвило,
то јоште ње конечно определено. Да ли је ољ съ-
веръ, или Срба, или ољ неке ртве Сербие у Азии, па
којо се Г. Рань позива, у томе се јоште Историци
не сакупу; доволно, да је Његово високопарно пе-
чилима значи слугу) претходи, почевши с обите
познато, да су и други народи падали, и другима
подпадали, па имъ зато о掣е ни су дана имена слу-
че, и што је извесно, да су и Срби свое владао-
че, кадъ зависиме одъ чини, то и па ољ који на зем-
љи пезависеће имали, а то имъ свиди и данъ дана-
ши независимо стана Срба, који су у Пироту Госп

Срби су, дакле и они, кои у Ерцеговини и
Босни највећу; Србије, Албаније, Пире Гора, Далма-
тије, Рајачке, а ни за Саву Славоније до узгаја Дри-
ношмаробојке, која су се и други народи, пре др-
жали, оставили, а место: Једе, Богатић, Любовија, ко-
једе већину, и т. д. свака је фамилија и по једног па-

Да су и Ерцеговина и Босна земље преизбранѣнне, као и оље бистества ће подносијо устроене, и једне отличне части Европе, имаће надъ собомъ небо благоразтворено, климу унгри-ну, довољно рибоплодни рѣка, сладке, здраве и лаке воде Даваона, па и сами љиковити источни-ка. Даљ, да су украшene плодноснимъ польмама за усеве, дивнимъ пашама за стада, за око весе-лиње, и у себи сватаки руда содржаваонима и шумама обрастильмъ планинама, къ тому, да имао и свон брада, источавати оље себе благороднијима винома, а суха изобилне вода, разнога рода вода, и мложину зверова, словомъ речи, да ове земље све-га, не само за све житеље имао, но да су свонимъ многостручнимъ производима, и околне пределе, евакадъ устану быве посугдити, то имъ и-запшност и природу степенитостъ богатства, сне-доче и она малогратна крвопролитіј, који су се на-њима замеђу разни царева чинила. Бръ обично се-ва на плодной воњки, гране и крише.

И ови су Срби, људи оље постали блан-средини, или власни, еле кепеца међу њима нема. Тѣ-ломъ љипи, постно крупни и прести, кожа бела, ко-се обично жеље и снеше : јељкест вићи, а тако одре-

И ови су Срби, људи ољ постани били средни, или високи, еле кепеца међу њима нема. Твадомје ћаки, којисто крупни и прсаги, коже беле, које обично жеље и саске: јакији имају тако опре

— XV —

шень, да мало кон шуплата и западе. Благоводне возвалъхъ полъ коимъ се рајаю, и оне лаке и у облику зраче, живе и окретне, да ји се могуће и у странномъ предчу поznати. Духа су осу и отићвани. Природомъ дакле храбростю, као змију, врућину, труљ и саму глаја музествено сносити, а како такови, свагда и сасињи непријатељи страши.

Они су и побожни 1) за вѣру и законъ страха ће и умрети: Докъ се не раздражи, прости, благи и послушни, даи раздражен; маош напрасни, и колико ји венча киниль, све то упорий, но што је најгоре и за мале уvreле, осветожелени. Притомъ бланчима милостиви, за својомъ дјечијомъ и рођаци гину, и носе ји у инди, старе високо почикуши, странима знато гостолобини, къ себи пакъ самима мало немарљиви; но у томъ стренги, што су имъ до крайности покорне, верне, и тако благообразне, да ни предъ свое мужеве неће гордјаве изаки жене и у свасту имъ пољскоть ради, неодмориме спомонице, Шта више, оне су у стано спомъ рукодјајемъ и мужко и женско одъ главе до пета оденути.

И ови су Срби, како и прони Славени, у памети быстри, оптруумни, свакомъ прикладу ото-

— XVI —

*На посађку животъ имъ је повећој части пољской, тако пастирскай и земљедѣлской. Войници су пакъ сви и свомъ поглавару вѣри, на отбрану отечества свиј свагда, и крај свою прошли готови. Честъ и слободу любезні, а Лукавство и притворство презируни, выше суеверии а свогъ свештениства особити почитавали, ни предъ кимъ нећузи. И како су старинама покорни послужили, да су тако међу собомъ сложи и согласи, свагда бы мого превосходили.

1) Клетва в једна силостъ јошће у таковомъ високомъ и достојномъ почитању који је, да ће они и даље да се, када што оне да потрде, сва речи; „А тако ми чаршија неверовала, ако ти право неизао;“

СТАРО СТАНИЕ БОСНЕ И ЕРЦЕГОВИНЕ.

Одь најстаріе Србске државе, отцепи се на
ескоро једна мала државица, при реки Босни. Она
се состоја нају високи и ладни гора, а међу њо-
мје, Далматинском Рватскомъ, Мадарскомъ и Срб-
скимъ границима, имаје су велике и готово само
безпутне шуме. У долина растла са најрида трава
и свакони усеви: у гората наодило се твоже и
злато; злато се и речицама у зринама сливало. О-
во чако обогати свое житадљ, да се они независи-
ми учине, и два града: Катеру и Лесникъ сазидао.
Говори се да је ову државицу, у осмому столодю,
Слављадъ¹⁾ сјеверне Владаоць био зама-
дао;²⁾ довољно, да и Босанџији у 833. г. покрете се,
и добијо Епископа за себе.

Часть нека Босне у почетку деветогог стого-
дја, преће подъ владу Србског краљица Южне Сла-
воније, Прелимира и Кримимира.³⁾ Кримимир прогна-
Бана Босанскогъ у Мадарску, а земљо му присо-
едини ћи својој. А Прелимиръ Зенту, Захомио
(вајда Загорицу), Требенић и Подгорицу држао је,
којима пристовуки оружјемъ и Жупаније: Дебрецу
Неретву и Раму.

Примјешане. Рама добила је име одь реке Ра-
ме, која извије у Ерцеговину, и кодъ Неретве па-
да у море. Рама је дакле била и у старо време
јужна Босна, то је Ерцеговина. Зато се и у
свимъ писмама мадарски канциларин, све што су
они одь Босне и Ерцеговине завојевали, зове Рама.
Стеванъ Прелимировић, разири Босну, и
до сами стена Дубровници.

Легетъ, само природни синъ Стевановъ, по-
туче све сопасљивике осимъ Силивестра;⁴⁾ но овай

1) Слављадъ био је при владаоць, некога Старо-Сланен-
скогъ краљастија. Државица његова состояла се ви-
ше изъ људства, него изъ простора земље, који је де-
жала између: Далматије, Маселоније, Србије, Босне и
Краоце.

2) Булавиња, и, погомажи Слављаду, Апостола Кирila
изъ Моравије унапу путујући себи спратио, и одъ
њега на пречије име Слатогола (г., саги синъ)
дебој. Слатогола текъ свою државу на Балоне
распоређа, и установи, да статије Бану по 7. сотника
половъ собобъ има, а са по едину омилъ сопствомъ, и
четвртиломъ другији сопствина судъ саставља.
Бано-
ва паша да одъ самогъ краља зависе,

3) Прелимир и Кримимир, били су потомци некога
Кримана Требоњскогъ жупана, кога је Властимир
краљ Србскогъ кадъ му је свою ћерку за супругу дао,
у неколико независнији учинио. Они дакле и дали
крапанин потомци, мало по мало полнију се, те и
крађасто, које се називало Југо-Сланенско, осинују.
4) Славијестра самогъ, мати му, кнегињи Сава спасе одъ
ове Легетовске бујне, и у тече съ пивљу у Дубров-
нику, где је овји и постиванъ. Славијестру дошићу у
своје отечество Југо-Сланенско, кратко и јустро влас-
даона покаже се зло угодава. Онъ даље чрезъ му-
јаре Дубровијаче и Греческе, и законе земаљске
очини.

спасавши се, побе и Легета и његове потомке, па
Босну себи подсвон.

Докъ се ово овако догадало: Бугари и Босну
и Србјо опустоше и белало не оставе, докъ сданъ
изъ принцева Србскй Честиславъ,⁵⁾ после седмого-
днишњу у Бугарской заточенија, начине се, и обе-
државе ове насељи и обнови. Но мало по томъ,
Босна припине опетъ Сѣверо-Славенскомъ цар-
ству: јеръ су Босанци принца Кримимира, кој је про-
тиву свога оца Владимира,⁶⁾ краља Сѣверо-Славен-
скогъ,око 950 те године устао, бранили.

5) Честиславъ, бићи у заточенију кодъ Бугара 7. го-
дина, падъ Симеонъ краљ Бугарски умре, изажне-
се, и у опустошеној ојији Бугаре Србјо и Босну доне.
Оде паде само неке ловце. Но како се ићакој до-
лазаку прокне, стеку му се распуштени сопственчи-
ници са свјетој страна, који су и по Цариграду били.

6) Владимир ови око половина десетого стогодја држао
е предње одје Дујава до Мачеве и Аргдавскиј
полј. Синъ је љубавь Хранимир, помоћник Босанца и
раскината ћигне буџу у нижој Далматини; но ову и
сљаву на Хамскіја равницама главомъ плаћи, окон-
ча. Зато по спрти Владимиријој сину Хранимиру
Тврдољања наслиди престолј. Но како до мало и
опт узре, преће влада ви синовицу му Острикову. О-
ному поште петнестећи и три године пошљају синъ
Тољмири, Ићму пакъ ип ћомъ 11. гудана синъ Пра-
вислав. Овога Прибислава ипши Босанци, по синъ
ићији Кримимири нестанији ји безъ наказания, пре-
да вијаду споме сину Светозору. Ојији овога дакаке
наследија Радоставъ, тако упнују Кримимировъ. Радо-
славъ имао је неге, жупане и у Крајци или никој
Далмацији, кое је дао подъ управление, икакоје банију

Босански Болми хотећи се после сто година,
свога съверца Прибислава ослободити, отрују га;
но синъ његовъ Кримимири, укроћа иј, а прователъ
свога оца погуби.

Унутъ Кримимировъ, бићи ће Честислава Радо-
слављанинъ, изгуби сву земљу; јеръ и његово съве-
ро-Славенско царство, подеян се међу краљија ма-
дарскихъ и югославенскихъ Болнијомъ, подъ кога
млаже жупније Босанске подпадну.

Билику. Но какъ се ови башъ побуни, а Радославъ
пошађи свога сина Честислава, да' ову буџу ујаша.
Честиславъ истинъ бунтовникъ распуну беъ малогъ
пропоролинъ, но вранајаши се съ ове побљде, окрене-
шију војску на свога оца, да му за живота кручу уз-
ме. Огацъ ћас и пешадији се тому, привужању
буђе бегати, но тако је спаси гојињи био, што да бы
се спасао, скочи съ конја у море подъ Ласта. Из-
весе га конји на већи каменъ, съ војји га Апулијска
галја превезе у Гталу и обезбеди. Честиславъ завлада
и спу Босну, Котореску раздати, и предње Лику, Кор-
балију и Петрију; а најъ страномъ перељ Дрине по-
стави жупнији некога Тихомил. Ови Тихомил је
бите некога мајданској лежиможу Кипа; кој је разора-
јао Босну. Но удовица Кипева, јужне војске одј-
краја мајданској, па не само продуки ова разорени,
нега и краја Чеселана, са ипшији му сродници у битки
богъ Срема зароби, све ји даде на љомаде насећи, и
у Саву побацати.

Бодин⁷⁾) несмојни старо уреждение ујинутре
аде Босни некага Стефана, съ титуломъ слободногъ
гостподина, и настѣщественогъ кнеза, кои му
се обвезао бити полчињив. Стефану сађавао је
веки Тварто, а за овимъ Боринъ, оба као банди-
ви, подъ Србскимъ владаоцима.

Но тако се Србски жупанъ Урошъ, одъ Срб-
ију за мајарскогъ принца Белу даде, то Бела, ка-
ко ступи на свой мајарски престољ, пријода се-
бољ, нај другимъ начиномъ, учини се Господа.
ромъ Босне.

Старий Босански чиновници имали су титулу
бана, равно и велику власт. Но хотећи се и ве-
ћи учинити, ступали су у ердство съ Раскогији
Бановима. Тако ћдань Босански банъ, тајчъ ба-
на Раскогији, приступи къ цару Ваславу Цариград-

сбору, и у 1043. г. воевао је као племенни помоћ-
никъ цара Михаила Палеолога, противу свога кра-
ља Добротола Стефана, но они га побили. Дру-
ги пакъ башт Византij, да је при конзу Лесетога
стогодија, свою кнеза за Србскогъ краља Хвалими-
ра. Предъмъ Венец, једи веле, да је на реки Вр-
басу, кодъ Бани-Луке, а други говоре га бити, на
Лас. Реки више Сараева; то ни једно известно
је.

БОРИЊА БАНЪ БОСАНСКИЙ.

Теша синъ горереченогъ Беле, постави Уй-
ча сногъ Белу Раскогију купана 1152. г. Босни за
бана, и Палатина Мајарскоги. Но мало после то-
што гостодство даде свомъ брату Јелиславу, кои
је 1162. г. погинуо. Съверија пакъ Босна, остала
је у власти старогъ Бана, оногъ Борина, кои је са-
мо спознавши Мајарски ћио, и текъ здруженьју съ
ним 1141. г. противу Мануила Цариградскогъ вој-
евада. Доста да је Боринъ онда тако храбаръ по-
казао, да је Мануило и после 13. година, до Саве
реке долазиши, свома допуштао само до Дрине
плакати, клонећи се и границе његове. Но ово
се јошти оне године, како Боринъ Београдъ об-
седије промени; јер царъ како подкрепи Београдъ,
нападе Босну, која је дотле опустошавао, докъ
тиме ни леможе, кога је онъ био поставију трипти, то
да је његовогъ зверообразнога срца насађивао
влађаоце пријати.

⁷⁾ Бодинъ, или Бодин, је име које се употребљавао у средњовековномъ југословенскомъ језику за престољнице кнеза Стефана и кнеза Борина.

и имао свою столицу у Кресовиди, при извору реке Босне, и кога је био урасли сь Архиепископом, Дубровничким и Сплјетским; сбогъ чега је сајдовала претна, папне алатаме. Но кадъ ови стра престане, Борић са својом војском 1154. г. обседне Дубровник. Али Дубровчани испадну, и сразе се съ иштиш голь Требиња, у којем сраженю Борић преко четири паде спон, мртви на месту остави, и веома малакше. Докъ најпосле Епископъ Требињски, учини се овде Миротворацъ, те је съ многи дарови, и накнадомъ војни тројковајају. По овоме Босанци постану съ Дубровничани такови пријатељи, да су Дубровничане у 1172. г. и противу Мирољава Мего - Жупана Рашкога, који је био зетъ Борићевъ брали.

КУЛИНЬ БАЊА БОСАНСКИЙ.

По смрти цара Манула, макарског краља Бела, опетъ 1180. г. завојое све Јерическе најубљене земље, и наје Босномъ и Рамомъ, опредаји некога Кулина за бана. Онтако отапију украси и подигне, да и даја се Босанци Кулиново парствованје, златнимъ временошћу називајо. Кулинъ доводе у свою земљу много учене странце, који и праве љутове, у села и вароши обраћају. Заведе рудокопију у гори Якотини близу Сараева. Гвоздени Майданъ даде двојица Дубровничаномъ подъ закупи, тај ови подишу и једанъ градић. Ку-

лињу се је заузимао и за околне племоже, кое је опада нововладају дворје Неманићевъ нападао, и бранјо је помоћу Дубровничана у 1194. г., не само Пељку, кога су захумљани (вальда заблудили), при некој буни, противу волје Неманића, себи за грава избрали, него и самога Стефана Первовнучника названогъ, принудио је, предају Сремскиј, били је овај ољ Ердогић Урице, у 1194. осово, опетъ у 1200. г. повратио јој. Напоследу Кулинъ се промени како у верослови, тако и у мисли о Неманићима, јер је још умешао за супругу сестру Неманићину, која је још уврну уседена, и са њомъ приглашену, томе исповђанију приступи.

Примѣр. Пагарени ови подъ различнимъ именомъ описану се, а по највише подъ именомъ Альингенза, Катарела, Владеза, и Леониста. Они се засну у Гтазиј, попе се у Бугарской, и Пемской, скупљају разгјели и опасни престолу Папину. Они су највали себе христијанима, (у Шариграду и Бугарској Богомилами), деста да су међу себомъ и съ другима живили мирно, у тргованию праведно, и у свајемъ побаживали се не само добри житељи, но били су јоште и смрти, правдолобини, добродушни, и честају животъ любили. О наукама се бринули, радо свакога безъ плаче учили готови, единомъ речију као у слању валини, мложе су и приверјенике добили. — Тако је описану Лутески Историописи — Распуштео Далматинско

Духовенство, све само Римско, ненавидио је и гонило као Србите, и држали је за Манихе б. кон аба почетка добро и зло верују, што стари заветъ отбацио, па је то довољко и друга такова. Али је известно је чему су они учли, да мисле, поклане- ље људи, и дала постава, и милостинје, манасти- рица, цркве и олтари, опсвјанје мртви, почитање и празновање светаца, приватно исповедање, одлу- џитанје грехова за новце, крстити се демона отри- ѡати, прошене и иже, и мисли о пресуше- љени, неклочина су, и друга тому подобна учини су. Овакова ніјма изволевала и мишљена, са свима су била противна престолу Римском. Зато је Папа чрезвје своге верне и подрумно свештенство и суда кинђо и гонио. Но колико су они били го- варни у Босни, токмо су опет у њој и станови- ни су промакли у Сицилију, Француску, и друге стране.

труда и умре. Краљ Аодреј, и самъ веома благо- повјни католички христијанинъ, оправи после ју 1222. г. Калоџика Архијепископа у Босну, но не- могући ни оваки инциденти досадити Патаренима, оста- ви ненака духовна лица место себе и врати се. Ка- ко је дакле било падежт. Босански католика близу, смисли Андреа да би је одржао, опредѣлити кра- стопосно војништво; а Калоџика Архијепископу У- трику, даде шуну власт ћадь оружјемъ, обећавајују при томъ и господство надъ свомъ народу части Босне, којо одъ Патарена ослободи. Ово тако побуди Архијепископа, да се онъ на ново у Босну спреми; и будући је био способни војевати него учићи, то Патарени бују побиђени, и опа 1225. г. постане господинъ Босне, Сое, и Фосоре. Папа пошаље мале монахе Доминиканске за Калоџички виниствомъ, и они обнове његово право. Коло- мань млађи синъ краља Андреја, кој је одъ грчки единовјрији изъ своје Руске или Ладонерске земље прогнанъ био, заедно и за благоговњништво научио све цркве, кое ни су папу признавале затворити. Збогъ тога мало Патарени проплате, а и самъ е- пископъ њијовъ буле протеранъ по савовести Ни- коле Бана Кулинова сина. У то време 1234. г. Доминиканци се разајо по Славонији, Далматији, Исе- тринји, и Краинској, како бы изъ своја страна Па- тарене истробили. Други Босански Бань Себи- славъ добија силу и крепость епископску столи- ту уредити и добрима оградити, савъ се преда во- љи папиной. Зато папа и нарече некогъ свога Јоана Павла, епископомъ Босанскимъ, свомъ на-

СЕБИСЛАВИ БАНЬ БОСАНСКИЙ.

За искоренити Патарене, склону се папа и славика Аконтја, а други постави некогъ Себисла- ва Римокатоличкогъ Немира за Бана у Босни 1219. л. Обонди се показује свомъ заповедници- ма верни во Аконтје толико ослађи претпирао се са Патаренски учителемъ, да после трогодишњегъ

иестникомъ и военачалникомъ, наль крестоноснимъ воинствомъ мајарскимъ, кое је опредѣлено съ Патарени се борети; но ломајо они све то остави, јеръ у 1240. г. најглавнији његови заштитници Кољантије повине. И сва ова унутрашњи разоренији, само је Бану као свезанъ глађао; дотле свему овогу злу гори компаш неучине Моголски Татари, кои цело царство између 1241. ве, и 1243. не г. разоре пољ Угайди Ханомъ, кој је и све Јеличке пределе потрео, па и распру католика и патарена окончао.

ПИНОСЛАВЕ И ПОТРГОНАЊЕ БАНИ БОСАНСКИХ.

Несрећа ова угради и истреби мложе време житеља Босанскога царства, па и самог Себислава. Мајари маоји побијен, а и коп су остали и непомилују противу правоверни војевати; јер су се једва могли противу нови Татарски нападенији бранити. У 1238. г. заповеди Папа Архијепископу Острогонскомъ, и иму подчинији епископима, да бы они за содржанје свое и свои оружани побринули се; но ни то не би испуњено. Зато патарени надаваје, и особито по одлаку Татара, епископа Айма у 1243. г. тако утесне, да они папу Јоконта четвртога, за скору помоћь замоли. Папа заповеди Калочкоме Архијепископу Венедику,

да бы съ новимъ крестоноснимъ воинствомъ у Босну пошао, но овому се несведче то учинити зато, што је Папа епистолатије Босански, исподъ извејове, пољ само свою властъ узео. У то време 1244. било је Нинославъ Себиславља ћећи, Бану слободне Босне, и подчинији краљ Мајарскомъ. Овога Нинослава обману Слѣпчани, да бы се нјивога града примјо а Травник разорio. Травник чини се то иедоладе, и они притељу за помоћь вровномъ ствариши, Бели краљо Мајарскомъ. Краљ пошаље противу Слѣпчана: Дјониција Славохрватскога Бана, а противъ Нинослава, некога Котромана, Немаџкога војводу. Ова оба буду пољадитељи, и краљ јаде Царство Котроману; а главно најзрателство Духовијо, вручи Кајољомъ архијепископу 1245. Они архијепископъ ома съ младији верни и на плачују готови, упадне у Босну на Патарене, мале ољњији потуће, и како се види, спе кој се у горе бекетвомъ и спасу, принудији пристати пркву католицку. Тимъ утврди у 1247. г. право своје у Босни, а 1270. г. Градъ: Фархъ Босну, на реки Милици, при новој ријекој епископа реадијенцији сазида. Оде се па скоро толико људи стеле, да се у кратко време оно главно место трговало; и столица царства, подъ именомъ Сарајво појави.

БОСНА СЕДЕЛИ МЕЂУ МАЂАРЕ И СРЕДЈЕ.
Стеванъ краљ Мајарски, када 1270. ступи на престољ, ома 1271. по смрти Котроманъ свог, пре-

да Босански Банатъ свомъ сестричу Бели, кој већ Србски Маџвански Банатъ имао, и синъ ки-
за Гаџикогъ Ростислава био. Но како ови ома-
сађуоће лето живот накупи, а краљ Владиславъ
постави Босну за улово (Уловници прилико до-
бро) матери својој краљици Елизавети. Подчини-
ли пакъ Банъ Стефанъ, синъ Котромановъ, нао-
ружавъ горни градъ Сутјшку, при стечуви До-
бриве и Тарастени, избре себи ту место за
пребиваш, и немешао се у ђело Патарена. Но
говене Патарена подломиле другогъ завоеватели
Босне; Србскогъ краља Стефана, кој, у 1292. г.
пошто изгуби већу част южне Босне, уступи јо
Николи Грађу Вирбрекомъ кога краљ Мадарски
Андреа, нарече Баномъ приморски краја и госпо-
диномъ Босне.

Братъ Наколинъ, и да они силни Далмато-кро-
атски Банъ Јавље, приобје по вѣму јопти веће
части Босанске, и даде ји у 1302. г. сину своме
Младину, второмъ Бану Босанскомъ.

Прије Банъ, или Стефанъ Котромановић у
1310. г. умре, и три сина недорастла: Стефана,
Владислава и Мирослава, по себи остави. Овак-
ој случај даде поводъ двојици велможама Босанскимъ:
Вуку Вилићу и Тюбрулу Будишагићу, да Свр-
ну Босну себи присвое. Ђер кадъ они Босанци-
ма представе, како су ји Котроман и његов синъ
иностранной власти подвргли, и да они опфѣт својо
чезависности могу обновити, ако ову десну утама-
не; то се народъ стече, и некимъ ижимъ благо-

ролницима власть Бана даде; а Лепа се ћла бј-
готъ спасу. Владиславъ и Мирославъ пребегну-
у Мадарску те се стане у Загребу; мати имъ пакъ
и братъ олу у Дубровникъ. Дубровничани види-
ли обичајема Босанала као и Срба, да су лати и згре-
шили и покајали се, приме съ урођенимъ имъ го-
стоманска фамилија имаћи блага, имаће и пријатељ,
кој ће напритељ напоље савладати. Зато сада
побрину се о воспитању тога принца, одају кога
су се и својој асни најати могли. Поврзъ свега,
науче га латинскомъ језику, и војеној вештини, на
последку обекај му и војену помоћ; а преко свог
посланика пригласе Босанце, истогъ Стефана, и за
свогъ Бана признаћи.

Како се међу тимъ јужна Босна небрежљиво
Младиномъ управљана била, и што онъ по жељи
Патиной не само пе ће Патарене гонити, него
јошће с ријеско свидетенство киню, то после не-
колько година, буде одаји свогије помоћи Бачанскогъ
Бана прогнать; а одаји Мадарскогъ крали на већи-
то заточење осуђенъ.

СТЕФАНИЋ ШОСТАГ ИЗЕДИНИСТИЋ.

СТЕФАНИЋ КРАЉ СРБСКИЙ ЗАВОЮО БОСНУ.
БОСНА СЕ ОПЕТЬ ОСЛОВОДИ.

Стефанъ Босански Банъ, пошто служиа Мла-
дина, втори Банатъ Босански, соедини съ пр-

вимъ своимъ Банатомъ, и тимъ полажи основу Банскомъ кралѣству. Онь поможе Дубровници-
нимъ противу Брачнову воинде Захомацкаго коп-
е одъ Неманитини гравова Николе и Толена, Заго-
рику освою. Но како до мало ови Брачнове са-
свои сынови, одъ убунтии свои податника поги-
ве, западе Зтефаву и вѣка чисть Брачнова пре-
дѣла, измѣну Зене, Дубровника и Котора лежена.
Будуши су юшть стари притяжатели ове земљ
живѣи, а само предѣль Попово опеть Бранавско
подицвно имаюи, захтевали, и сами се ослободи-
ти; то Стефанъ Толена погуби, а Попово дае у-
за свою сестру второмъ принцу Николи, кой му
се Драговольно подчини. Стефанъ је био вѣроис-
вѣданія григориј, но по молби Напиной гонио се и
самъ Шатарене, и браню съ кральемъ мађарскимъ,
некошь Фабиана, кога је папа Јоан 22. у 1327. г.
за вровногъ Инквизитора Славовије и Босне наре-
као. Но садъ се 1333. г. у ратове съ Граворомъ
Нелнацемъ Клину, илјадија Далматинскији при-
морскихъ градина, а и Стефаномъ царемъ Срб-
скимъ западе, тако се стесни, да је принуждено
было се удроке, ки нездоволству и бунту, нарочи-
да сиогдја дојајоше се мноши, тоги Шатарене уз-
немиривати. Папа Венедикт 12. пакъ зато, што

Стефанъ отреце даљ помоћи његовомъ Инквизито-
ру, песмо прогласи га за неверна, ио юшть под-
говори му и окопље, као: Графа Нелница, одъ
Капија, Будисава, Григорија Назија отъ Ђорђаве,
Дурија и Бартгулу отъ Сени, Папа и Георгија отъ
Блисе, Константина отъ Клона, и Пазија и госто-

Ана одъ Острога, напаси предѣле Стефанове,
и бранити ту Фабиана 1387. И како сви ови лю-
ди, нетолико ишъ привражености према престолу
Апостолскомъ, колико изъ себичности, буду готови
противу Стефана; то и онъ ускори опеть Па-
тарене гонити, а по наговору свое супруге и тай-
ногъ секретара си, у 1340. и самъ се Папи под-
чиши.

Краль Мађарски Лудовикъ, хотеби у то пре-
ме Далмацијо одъ Венецијана одлучнути, позоле Сте-
фана са собомъ, и они до 1346. г. завојуо разли-
в градове. Но кадъ дође подъ Задар, будуши У-
тайњача споразумѣни, садъ се открио и яви со-
юзникъ Венецијана. Овай поступакъ учини му на-
ружу, да и Србскогъ царју Стефану земљ узме пав-
ничи, и не само што му иже земљи и осови, него
се постара и канцлера му подкупити, како би не-
верској овога, и њега сајошь у свою власть до-
бити, и свомъ Босномъ завладати. Царју Стефану
иоје могло ова нападава нападеји предупредити,
во у 1347. г. обрати оњу сву војску противу из-
гра, а съ прочи нагорни градови Хелмски, и Клив-
но (бада ће Левно) завоје.

Дубровчани се садъ овде назију ова два не-
пријатеља, кој су имъ оба покровитељи били, ста-
ве за Маротворце, и Бана, кој с обидијио био и
у гората спасење Трајко, обезбеди. Но будуши е
цар џелмскога грађеви и Банју кћер Елисавету
за свога сина Јураша иска, а Бан ћу прекрасну
Давиду нектени дати, то се преговори мира пре-

сезу; и Бану одѣлъ све земљи само оно што је на
границама једарской има остане, и тада главни бо-
сански градъ Бобовац, у коме је зајду Царь об-
сео био принцу. Одѣлъ тога времена царь къ
своји титули приода и Босну, а за свое намес-
тнике постави: Лазара Гребемиловића (Кнеза Лазара)
у Босни, а Угљишу Мрничићића у Левину (Баги-
круни). Но како царь Стефанъ има по томъ 1355.
г. умре, а његове велможе почиу спаси за себе
гледали: то и Бану испадне за рукомъ, не само
сву стару областъ свою, и нешто више освоити,
него и гробъ св. Саве у Мишићи, присвои и
обнови.

ТВАРТКО СТЕФАНИЋ ПОСТАЕ БАШ.

Како почивши Стефанъ Банъ поставилъ по се-
би никаквогъ мужкогъ наследника, то његово се-
новацъ Владиславъ прими Босну, и у 1357. буле-
оља Лудовика Мадајскогъ у њој потврђен. А
буђуни да ови млади вљадаоць Твартко Стефанић,
пјеши ни путе 22. године ишао, дакле и мати му се
блета у правительство мешала; кое се опетъ не-
жимъ Босанцима видло стидно, једномъ младицу и
жену се поткорапати; то правову блетогъ удаљногъ
Котроманове фамиле српскога, некогъ Куланића,
Бана. Но Твартко за докладати имъ, да му ни го-
дите ни решителностъ неоступља, нападне свога

супротника, и не само га и Узоре лиши, већ и ју
Гамицу бади, у којој се Куланић и сконч. Онь
потраки и свијо свогъ рода пртицева крвь, а одѣ-
вадложа подчинение, и будући су му се ови против-
вани, то имъ онъ сва добра зајме. Они приђи-
ну съ наследникомъ Дабишићомъ који је око Дрине
господарю, Дубровничима за помоћь. Дубровни-
чани умеле Бана, те онима поврати лобра, када
му се покоре. Краљица Мадајева попите одѣ-
нја Хумка као очевицу, но онъ и то зајди докъ
јо самъ не посети. А када је посети, њени га су-
пругъ дотле при себи задржи, докъ се несклони
ту земљу за градъ Нарону, и неку чашу земљи, ме-
ђу Петиномъ и градиће Јочу и Новогастро про-
менути, и књеръ свога Катарину у тада, г. крај-
вогъ любиму, грофу Херману отъ Цији, за неве-
сту дати. Мало после утврди „Лудовикъ“ Твартка
јошћи венча, јеръ зајаке Архиепископу Острогон-
скому Николи и Николи Палатину Тварткову земљу
напасти, кој му Узору освоје, а ба ће зато, што
е они веома грчки законъ храню, и Патарене
бранио.

Вукъ братъ Твартковъ, прими римски законъ,
и назове се Стефанъ. Узео на свою руку неке
Боларије који ишу свою независимостъ могли забо-
равити, набави себи крепакъ пљакъ Влаа, и про-
гласи се Баномъ. Но Твартко је побији и бун-
тенике прогтера. Вукъ прибегне Мадајскомъ кра-
љу за помоћь. И краљ се потруди поравнати је
во како је Твартко сва Вукова услова отбацио, то

кralj Lade Vuku и нешто војске да би брата умилостивio, но сада се Vukъ 1368 г. лиши и лобира и опо премда га је и Papa Luloviku препоручивао.

Одь три сина Дабнина, Владислав, кој је имао при Дрини Јазору, погубиои, Вукъ свою супругу, а трени Пурхia, једва избегне осуђену му одь побјестела капитигу и угасе у Магрику. Дабнина незаконни синъ Мирослављивъ, сирђив другога стрица Тварткова, изгуби свој предаљ Нарену, и тако само Севко, синъ Младивовъ унгронои појарносту и настојавиои Дубровничана, одрики се Невесинъомъ. Дабнина научи ужлонити се у Дубровникъ, по како га Твартко потера, и Дубровници су му отреки покровитељство, а онъ домажне николи Алтомановићу, трођу одь Јакице; когъ помоћи и нешто Босанске земље добије: Твартко постале корачи и у стару Србоку земљо приморску, којо је неки Бајла себе недавно отрио, и у њој Требинь завлада. Мало по томъ 1374. помогне Твартко српскога краља Лудвикомъ и деспоту Србије Лазару противу истога Алтомановића, па краљ Алтомановић погине, узме и оив своје Босанске земље ватрага.

Прим. Твартко у земљи одь Бајла отузето да бы јој лакше могао обранити, подигне два града Бастарникъ и Неретви, и у 1373. г. касније-повоје краља Дракоњое, по по томъ уступи и Дубровничанима 1379. г.

ТВАРТКО СЕ УЗВИШУЕ ЗД НГРАЛ БОСАНСКОМЪ.

Високи духъ, примићр и његови околни, и жеја имати себи подчинени принцева, побуде га до стопништво Бана, на краљство подија. А будући му је то и врови гостјдинъ, краљ макарски дозволио, венча се оив съ пайвењимъ торжествомъ, чрезъ свога грчкога митрополита Анву, у монастиру Милицеви, у 1376. г. за кралија Босанскога, којомъ пријакомъ, даде име себи Стефанъ Мирча, а титулу својој краљицкој лоди не само Босну, по и Рашеј и Приморје; јер је одь Рашеј било завојено поље Римске и Ерцеговачке предаље и раку Св. Саве. Онъ грчку круну учини првомъ, и неподлично монастира подије. Смрт кралија Лудвига 1382. да де му пријаки и ону Желенку земљу поврати. Но како му се због исте земље за нуждано видио, свою сродницу, удову краљицу ћебисилити; то се здружи са узбуњенимъ краљом Дизнатинскимъ благородницима, који су устали краљицу ову, кнегије јој Марије, и Маријовога мужа Симеона, (Жика) съ престола сбацили, Томъ пријакомъ прими оив у обрану свога, Крашато - Далматинскога краља Јана оив Херикартъ или Хорватъ, одь кога добије и градъ Капчу 1387. г. По томъ завоје Которъ и Сплитъ съ мори и сува. Сплитъ мали пауме 1388. г. противъ њега устали, по Травничани као пристале му у то централству. На противъ тога, оив 1389. съ Модавскији и Влади-

внътъ войводата и сътъ Расскимъ Деспотомъ сплео
се, какъ противу свои Далматински вепріатели, и
крайи Сигмунда, такъ и противъ турскогъ Султа-
на Мурата. Онь є помогао и Деспотъ Лазару про-
тивъ Мурата, и потука напредъ послано воинство
иѣтъово, участвовао въ у Косовской битки 1389. г.
15. Юниа, гдѣ въ Муратъ и ѿвоготомъ падо. Изъ
оне сече вратицъ се Твартко удари на Далмацио-
у којої Урану Ноемвриа 11, Островиду Декемвриа
13. Клису опеть завоюе предѣль Задра пороби, и
обсаду Сплѣта обнови. И Сплѣтчици су узмудъ-
ку 8. Юниа, 1390. градъ сної отворили. Тако му
є посѣ било Травникъ и Шибеникъ съ надеж-
ни Острови основити.

Како съ Твартку пристоло ћеногъ полручнотъ

книза имати, онъ то достоинство подари некомъ
Влаку, изъ порекла Храна 1389. г. наѣтъ Босномъ,
и въ тако верио свою Ахилесътъ извршивао,
и у неколико побѣда тако храбро Турке одѣтъ гра-
ница Босански судио, да му краль и наследствен-
ность дода; а осмѣтъ тога и оне му земљу у Ерце-
говинѣ, забдио сѣ ракомъ С. Савве приложи, кое
є юштъ Србски Царь Стефанъ, одѣтъ иѣтъ Ву-
ку Храна, даровао.

Прим. Вукъ Храна или Вранъ, коренити о-
тацъ Влаковъ, говори се да є изъ фамилии Поль-
ски Корвинъ 1317. рођенъ, а 1359. одѣтъ свои слу-
житељи убенъ. Сынъ му Влакъ роли 4. сына:
Сандага, Влака, Вка или Вука, и Ехиха. Влацъ

пронаходе фамилију юа се најпре звала Храна, по-
сле Косаринъ одѣтъ Стефана Влацова сина, кој се у-
звала се Савса, јербо су стари иѣни владаоци и-
мевоали себе хранителни гроба С. Савве, после
Херцеговина радио и Ерцега, јеръ въ Фридрихъ ке-
саръ, Стефана Косарина Херцогомъ поставио. На
последу на турскому ѕинку названа є ова земља
Сапада, и Херцоги, Кудугерон, (можда Куд-
берга.)

СТЕФАНИ, ДАЕНИНА ВТОРИ НАРДАКЕ БО-

САНСКИЙ.

Краль Твартко или Стефанъ Мирча 23 Мар-
та 1391. умре, неизвестни законие деце. Само био
изнезаконни синовъ Твартка Скуруսъ, једанъ принцъ
одѣтъ фамилије онъ Дабшица, кој су собогъ бунтовани
противу краля предѣль спої Нарону нагубили. А-
ко є овай последњи и био одѣтъ незаконногъ бра-
та, опеть га Босанци принараду за краља. Равно
и Сплѣтчици положе му заклетву за краља. Равно
га 25. Априла 1392. потврдио свои права. Онъ
закте покровителствујуће и наѣтъ Дубровникомъ
Босанско право пременити у господствуюће: во то
му нечестиве за рукомъ. Надао се и сву Далма-
тио и Ратску половини си; али неки Задрански
Сенатори; Вукъ Вуковић, именада прогласа се за

Бана Босанскога, а за таковогъ и оль края Сиг-
унда 1393. поаврђенъ буде. Овай му не само све
предѣле Далмато-Хорватске освои, но и потле га
притесни, да онъ са својомъ супругомъ Свети-
чомъ Ђеномъ, уступе Сигмунду босанско краљв-
ство 12. Јула 1394., а себи само измле у ићму
до смрти пребылане. Ово даде поводъ Сплѣтча-
номъ 14. Августа таинъ заклоњти, по смрти кра-
ља краљевству власт непризнавати, но варочи својо
за саободну прогласти. Краљ умре 26 Фебруара
1395. а сујуга његова отиде у греки монастиръ.

ОСТОЛ, И ТВАРДО СКУРУСЕ НАЈДАВНИ

БОСАНСКИЙ.

Сигмундъ, у време смрти овога Стефана Да-
бине, готовеши се крстонему појаску противу
Турака, незна се изъ кога узрок, окаке се узима-
ни Боге, у којој се роли распра, јеръ су се два
краља појавила: Остол Христинъ, и Твардо Ску-
руш, имаючи ловољно приверажника. Преда је
остол Скуруш природни синъ Стефана Твардка, но
остол доловоди го у сумњу, напао је у Еричеви-
ни выше велиока, кој Скуруса подражеши за по-
томка лозе Котроманове, Остол, као достојанијемъ
закупу се.

Они полазају Сигмундовъ, оконча се у пр-
вомъ сраженију, кодь Никополи у Бугарской, съ ве-
ликомъ штетомъ христина, јеръ готово си бију из-
сечени. А како Сигмундъ јутомъ странпунциомъ
побеже, и држали су га за изуздана, то непри-
јатељи његови и незадовољни подајници узбуне се,
и крали Неполитанскогъ Ладислава, за краља Ма-
царскогъ наберу, по чому као што се види, Босан-
ци међу тимъ оль свакогъ уплаши Сигмундова, ба-
ди су на миру.

Изанешала у Мају 1398. г. упадне Сигмундъ у
Босну, и заузме нека места, иже кој састави бо-
сански Банатъ. Къ Остол пакъ пристепи се Ер-
цогъ С. Савве војвода Сандакъ, ратно и Харвое
Харнатинъ Кроато-Босански господиръ, кога онъ
старешиномъ Босанскогъ краљевства, и своимъ глав-
нишемъ имѣстникомъ прогласи. Гостодинъ овай, био
е Ерцогъ Магомоњија града Сплѣта, и даде себе
оль крали Ладислава Генераликаромъ, свога Ма-
царскога варочи наименовати. Чрезъ нвја добије О-
стол већу снагу и даје њему супртникомъ, јеръ
ју испадне за рукомъ 1400. Заједна уговорити, да
је сопадику вѣговомъ краљу Ладиславу пристану.
Остол прођа у 1399. г. Дубровникомъ, тако на-
звашу нову земљу приморје, да би је себје накло-
њиша ћупији, по у томъ имао неуспехъ, јербо ић-
гоњи непрѣтель сна блага предецорукъ, у својој
власти имаои, падајо је и храбри војника за њега
вогоги: Онъ пакъ новача немаои, смо је скоро
бо гледајои, како му се воинство повеџено у-
мажава. У овога нужди почне на пародъ нови да-

накъ резати, и сва добра Котроманова зауме. Два
Котроманца утеку у Дубровникъ. У то вето вре-
ме ваћу се при виму поглавита два благорадца,
изъ они земал, кое в Дубровницима уступio, и
пожале се 1401. г. на несносно владаи свога но-
вогъ господина. Тому даде надежу побди Ду-
бровицане, зато пошите продано имъ при-
моръ, бесплатно ватрагъ, или ће па ныи завой-
штити.

Херцогъ Сандатъ Хранић, и сродникъ нѣ-
говъ Павле Јблановић; завогото за Остою Примо-
рѣ и обседну Дубровникъ. Дубровчани се по-
шаце Херво склонити, да би себѣ за краля о-
бавио, но они имъ даде сѹйтъ, да би Котроман-
скогъ принца Твртка за краля признали, или Ђор-
ђу Радиновићу другога дома потомку, путь на пре-
столъ отворили. Но како имъ се ни једно не све-
дне, обрате се они вровишъ господију Сигнауду,
а воинство и съ мори и съ сува и са земља Остон-
ије пошаљо. Сигмунидъ заповеди Остон да обсаду
дигне, но како га непослуша, падне у робство
Мадаромъ.

Међу тић Остор се непрестано при двору
Турској бавио, док је мијомъ и приступъ коль
Султана добио. Султану ласно буде склонити се
Тврдка, бавићи до она свогъ плаченика о-
ставити, а Остор одбрану мати, јеръ како му се о-
ни обвезе двадесетъ илда дуката планати, и съ-
на свогъ Радивој узлогъ дати, то му оиь у 1403.
г. и војнику даде. Када доне съ војскомъ грађа-
ци свога краљевства, приједу же му се војвода Па-
вле Јелачић и Ерцогъ Сандатъ Хранић. А и
Дубровнички не сажо што обнове съ Ниме за-
бацичи миръ, ио на затевањи ињовој речене-

**Хранића, Иблановића, и некога Томаша, примио је
своје благородце. Осгора и Которце, кои су убив-
ши свога војводу осамовольни се обеселе. По-
ловом сачупљо постарау се Дубровничани Хервою
бига и са Сигмундом помирили, сви Босанци се ни-
же предстапију Сигмунду 1409. г. Турци пака Осто-
врате се, Херцог Сандак ће праћати Острвицу,
којо с као шрафт добио Венецијана, сабре до-
вольно војништа съ којим ће свога краља Остоја
бранити. У почетку бude 1410. г. победи съ на Србо-маџарскиј
граница Сигмундов војништво; и Осгора му за
награду распострели преадљ.**

Хервое доцне у двору Сигмундову збогъ не-
ке поруге ако се разлоги. Како је било велико-
глavar и грубља гласа има, то неки Павле Чу-
пор Ће-Монсоло, маџарске Босне Бань, подмене-
му се изгласа, и томъ пошикњомъ такви самај
проузогаје, да се и саља Сигмунд ту десницу се-
не мого уздржати. Ово поругане тако Хервое
разгњи, да се онъ потайо съ Турци здружи,
тако бы се Чупору и Сигмунду озвечио. Овдје къ
тome добије и прилику; јер када Сигмунд отиде у
Костиць асленскиј латински соборъ Архати, уз-
ме онъ Гвјартка извј заточенија, а Суганъ Момен-
та подговори, да Улари на Рачио. И када Сандак-
скому Деспоту Сигмундовој отиде у помоћ Срб-
Акбъ, завојове неке градине, и све што му се пие
кадро било одупрећи, пороби, попали, и изсече.

Сигмундъ ома обани, да онъ спаљи и прока до-
бра губи. А Сплѣтчани и Дубровничани све што
е у њивој окolini имао, себи присвоје.

Осгора нетребујуши выше Турске помоћи, о-
треће и обећани давакт, пристане узъ Деспотъ
Стевана, (Кнезъ Лазарева сина) противъ Султана
Мусеј у 1414. г. и подчини себе Сигмунду и вѣ-
говомъ наместнику, т. ј. Владиславу краљу Поль-
скому, који је међу тимъ са Суганомъ на шестъ
година миръ за Босни уговорио.

Но Хервое учини те се тај миръ поквари, и
Турци у горњој Босни поставе папаљукъ; кој
Іках-паша и съ нешто војништа укрепи.

Хервое се испуни жељи, те у 1415. г. она-
тре Мађарска војничачника: Јоана Де-Гару, Јо-
ана Де-Марса, и онога Чупора, побди, и уфа-
ти. За осветити се закле Чупору, даје га у во-
ловску кожу заштићи и у реку бацати. Хервое је
бјош намерин, после ове побјде Босну за себе за-
војевати: али Єврен-паша, која му је Іках (валија
Икуб-паша) у постојају, заодовљи се узору
поробити, вархъ Босне волје Сарајева разорити, и
по готову срећа туда интељ у робство отвести, и-
ли посечи, и бјош градине, кај свога заповедника
папаљуку присеоделити. Зли овак посладакт Хер-
воеа предузена, породи и у њиву сажомъ тајво
тугованъ, кое га и живота лиши. Евреји пакъ
сљајуће године 1416. продужи свое опустошава-
ње у Соту, а градове Соко, Вишеград, и Клоњ

разори. Но Сигмундъ нападне въ нѣгова вр-овни-
ка Якуб-пашу, и све Турke изъ Босне кроше.

СТЕФАНИЈ ОСТОИНЬ ТРЕЋИИ ИМРТИНІО-

КРАДИ.

Краљ Остоја, ауто време свое поданикe на-
сиајемъ и тиранствомъ кинѣни, да бы сво-
јој похоти угодio, дотле претера, да не остало
благородне фамиле у којој ніеневу или ћву
осквернио. Напоследку 1419. г. почне въ рану
врати, докъ прескупо прода. Зли онај сребролю-
бациј, ни сотимъ небудући задовољиј, палоји на
народъ прекомерни данакъ, и стане га великотъ
строгостру изискивати. Народъ немогући га пла-
нити разбеге се, и нѣгова малогодиша земља уни-
ни се пустнија, тако, да су и по улицама грава и
коприве растла. Напоследакт оно мало житељи и
Остојина склонији се разли, да некогъ Стефана
на плевила своимъ по улицама, прогласе га гра-
дјемъ и заљетву му дјолке. Како су и највећа
гостода у овој буни учествовала, Остоја побеге,
што 1419. г. Грубу, свою супругу отпусти, а Г-
ипу Херцоплују уловицу, венча за себе. Градъ Дел-
чијум (Лупви) съ осталимъ Херцоплија добраца
зазује: но Кроато-Далматинци су га онако пена-

Остоја се повуче у гору Велесь 1421. г., и
буђући да и Твардко Скурусь свогу силу са Сте-
фановомъ соловији, то се предвидио да ће Ауготра-
који ратъ отворити се, коп не на последакъ сву
Босну упропастити. На то јаки честанъ благо-
родакт, неки Никола Де-Бусо, потрули се отаџби-
ну свого спаси, па и Остоја нешто ползе учини-
ти, да бы га Чемирити; но Дубровинчани се упу-
тили сличију противу овога намерени радиј. Напо-
следку ћланъ Босански старинацъ, неки Томашко
Вилиќ, стави се у то, и представљаои свима зао-
последакт, ако Остоја по све отбаци, склони јй
треја крали наћи собоји трипти, и то се согласи-
учини 1422. г.

Остоја, Твардко Скурусь, и Стефаниј Осто-
јињ, призналу се између себе као другови, браћа,
и краљи, единаке власти и спље, а народу обећа-
ду, да ви у какво обавезатство, са Турци ступа-
ти неће.

Но ни ово непотраје ауто, јеръ Стефаниј О-
стојињ 10. Априла 1423. г. умре, а никаквогъ на-
силника немаћи, остане и његове власти део,
међу Остојињ и Твардкомъ.

И Твартко Скурусь на дене себи име Стеванъ, А како је и самъ безизданъ био, постави себи за наследника, свога сестрика Хермана немацкога Рахеља грађа оть Циљи, и Мађарскога графа оть Затори Бана Славоније и мужске имъ потомке, кои су имъ Циљи имена. Краљ Остоја пакъ, у својој части земље владао је мирно до смрти 1435. г.

Но и када је ова земља овако миромъ наслажавала, опет је съ Патарени, Францијани, и съ Хуситима послала имали, особито съ Францијанцима, кои су самоволно и безъ начаљства живели. Међу тимъ и нови противо-краљ појави се кога је Султанъ братој. А то је био они заложени Радивое, синъ краља Остое, кој 1435. г. је нешто мало волниче упаде у Босну, да се попле на престољ ода свога. Во Твартко још једнину појавио је и у Дубровнику претера. А бојна се дага не би Турци съ њемомъ силој напали, признали сање Султана за господина и покровитеља свога, Међу тимъ узполи доле даваћи се десетъ хиљада, и Радивое опрости преступљение.

Младинъ ови, био је и наследствени грађанинъ Дубровнички, збогъ кога и дасило му је еходно достоинство, но онт је одјаке, волећи у једномъ отечеству као независими властоји бићи, него у сопственој граду покоранъ грађанињу. Дубровничани му помогли и у томъ, јер је уговоре Твартка, те му 1438. г., они мали предјаљ, кистелу воду, успели. Мало по тома умре и Твартко.

СТЕФАНИЈО ТОМАШКО КРАЉ БОСАНСКИЙ.

По писменоме уговору између краља и графа Хермана оть Циљи, и када Херман је 1434. г. умре, је и његов грађа Фридрих, не могао ју чисти Босне, кој се још је у мађарски Банату нити турки Пашалукъ, претворили је наследити; али када Стефанъ Томашко, угине се и првога царства къ себи. Принц је овай био је само природни синъ Остојић; кога су свои единоверији Патарени брачни.

Султанъ Мурадъ установи пашалукъ у Скопљу и Јесам-Папи, кој је њимъ управљао, често је упадао у Босну и малоге стране робија, док је 1439. г. Краљ необећа Султану данакъ одъ двадесетъ пет јешида дуката.

С јужне стране узнећи га је Папа Евгениј IV., ово прегнија, оно је љубома и обиљанима, да би одъ Патарена отступио, и къ Римской приступао, обећајао му пакостасе краљске клеопатре, чрезъ свога наместника крунисанъ, и заштићену на престолу. Но Томашко се неусуди то учинити, боји се, да се Турци, Патарени и Грци, ако се Папи подчини, и крунише га, нераздре и преодлу; а особито зато, што је Папа зактевао, да би онъ краљевство своје на два Латинска Епата.

екопата разделю, и све подайнике, овог духовноги власти подложо.

Међу тим замете се распра у Мадарской ојарству међу Владиславом Польским и Владиславом Пешким. И будући да Фридрих Цвил пристаје уз Пешкога, Томашко се привати Польскога. Томашко прими и в бру Златинску, у којој се толико привржен покаже, да је мложе манастире и дотоје за Папине посланице дао сазидати. На последку 1452. г. наложи и на све подайнике: несматратоши кое је вере кон, неки данаш, да се францисканима даје; што је тако несметано било, да су и сами францискани негодовали, и молили га; да ту наредбу уклони, док ће баква буна димла не, коя ласно може и пљово послаништво збринати.

Папа Алеј овога воену силу у помоћ Венецијанима, и Дубровничанима; пропусти даље сабраније, о чему га је Томашко често и обильски још. Он ју је живо представљао: како је воли и намера Османа, и сањь Париграда, како једини остатак грчког царства оконости, по томји и даљ У Европу ступати, нити се пре спирти, док је све то за неосновано миће, виј само гајаћи, све своје воене претправности управи, како би Гусите и проче, кое је Србима називало, истројо.

На последку испунише крајко прорицанић, јер Турци 29 Маја 1453. г. освоје Цариград, па по-

иту и Србијо завладати. Султанъ Маомедъ 1455. г., завоје Новиазаръ, и део Раше, на граница Ердевијацкой. Европејски Бегмиръ Бегъ Меметь прође у Босну, и освојиће неке мале градине, постави нове шанцове на Дунаву. Коменданти ови шанкова и Србски градова, потиу за свою асну Босанде ловити, маньаш и венимь четама напади села, и робљ у Цариградъ, или на Азијске панђуре отводити, па и саме твохуџитељ Султанове (бидеје Јинчаре) се њима уложавати. Восански краљ краљ био је слабъ противу тога ставити се, а и снага пријатеља његовог Леспотъ Ђорђа, кога је онъ упуку Марју за свога сина Стевана узео био, није могла овога сили одолети.

У оваковог нужди си, припадне Томашко о-петије Папи за помоћ и прочима Италије кнезовомъ 1457. г., даје зајду, када нико вимујаће небиши моби и његови, по јоштији државу па за Христијанскогъ измјеника и турскогъ ујводу. Мадарски краљ Владислав, и његовъ најестнији Јованъ Кунди (Синђинић Јанка), мало су за њега стаји, жељећи и ово краљство себи пристојити. Млоди подчињени му Барони одступише испод његове пласти, и разлијата добра круни припадају, себи под свое.

Папа Калистъ трећи, прими Томашка и сина му у свое и с. Петра покровитељство, уговорају и Владислава и Јанка, да бы га противъ Турака брањили, и њиму пакъ обећа све земљу повратити, док ју западе Турке из је Цариграда истерати,

Но воинство оно кое је било на то опрѣђено, како сѣјуће године Турке подъ Београдомъ разбие, разије се. Графъ Урихъ Цицан, који би моравајао Босну као начадје тражити почиње, а и самъ краљ Матарски 23. Ноемврија 1451. г. умре; кое нове неизгодае породи.

Слѣдуће године буду оље две маторске пароштвне Хунјан, и Фридрихъ Римски Цесаръ, који у Маторској унутрашњој ватру закидују. Томашко приовако стоећој ствари позајмиони чега се држави, оље кога ли помоћ изгледати, само се бою и тешь баги. Наде међутимъ за добро, Султана искрдити, него јошти различитимъ мањимъ услугама приди му. А када Матијаш превише у онай распозна, кое му ту пајви ползу принесе, што Маторски соборъ пресуди, да сиље и његовъ Стефанъ, Србско и Рашко Царство, као зетъ си Деспота Томаша, не смратити, што се и браће и братучели Деспотови најзло, кој ближе на пре-стоље Србсни имао право,

Мало потомъ, 1459. г. непт Готкъ Грофъ Босански у Сутјинки, поза у свомъ двору Султана, у одећи каџајчарској, који је потапно кројаја Босну, пролазио, меркадони брека места и томъ полобија. Токија Султана доселе Томашку, предъ војнија војводија призна све своје намере, као и то: да је замјућијо пешио заточеније. Но Томашко бојни се

ијп предвидени последаке, укаже на противъ Султану сваку почесть, којо му подали кнезеви дато, учини съ ињији братску дружбу и сугодју, па га опаја са сијурномъ пратњомъ пошаљ ћи свома. Но како се ово разгаси падне Томашко у ненависть коль оковни, а краљ Матијаш разгњи се на пига. Држави, да је онъ Султана, у земљи подъ господствомъ Маторскимъ стоећој уфаћеногъ, дужанъ био и њему предати. Сыњ пач његовъ Стефанъ Томашевић, и сање јошти овай отчинъ са Султаномъ поступају осуђивати, и проче правлење његовој долје будити, како би велиможе Босански на руку узео, и на престољ се отчинъ за јединога његова претео. Ђлань оље ови: Вукманъ, сынъ Хорватскога Бана Прибила, дипле ома 1459. буна, краљ ома съ војскомъ у Вукманову земљу упакане, но у овога и јисту Бјану, познада умре. Сыњ његовъ окончавъ ту бјуну согласијемъ, погребећи његово съ великомъћемъ у Сутјинки, краљевской гробници, по гласај се принесе, да су га сиљи и браћи ју (Радивое) умртвили. Ово замјете расправу, међу овимъ принцијемъ и уловомъ краљицомъ, као и опасне партас међу житељи Сутјенског, кое су и дальни жајостни догађај, поводъ были.

СПЛЕВАНИЈЕ ТОМАШЕВИЋА ЕГРАДА.

БОСАНСКИЙ.

Ови нови краљ почије своје прављење силнијимъ гонењемъ Патарена тако, да ни велиможе свое,

кои су се те вре држали посмотредо. Но одъ свој тиј, само две најде подчине се Папијој власти, а преко четдесет људи, волели су свог добра сставити него вѣру, и пребегну Еријоту с. Савве, кои је опетъ отъ Римске цркве отступio къ Пагаренима. Одъ они пакъ кои су се усилни и у добрама свомъ остати и веру задржати, тројца, као најглавни, кои су и предводитељи Патарена били, буду владани; уфанени, повезани, и Папи Пјо тренешъ послани, да съ нима по снојој воли постуни. Ово се веома Папи допаде, и зато појве крали на соборъ црковни у Мантуу, на коме в договоръ држанъ, како са сви страна на туре устати.

Пр. францискан при овомъ гонењу Пагарена мложе земље добио, јер су молили Папу, да би имъ допустio противу правила чина свогъ, за собствене држати, и на њима стоку пасти и патити, наведли да онде никаки градова нема, но само мала села и засеоди. И Папа имъ уважи прошење 4. Априла 1460. г. премда је падење њивово и онда неосновано било, као да градова је Босни немајо.

Краљ по совету матере свое и наговору Епископа Модружскога, ступи у сојузъ са краљем Матијем, противу Турака устати, и обећа се Србом-Малареки градъ Смедерево, и остати србска христијанска места о њима тројику бранити. Папа му у то име пошаље ј. Юнија новача и људи, сама пакъ сазове војништво свое 11. истога у 1459, кое

на појло Косову вооружано изађе и 3. Јула закуну се, да не подъ барикомъ краљвимъ непрестано отечество свое бранити.

Кадъ Султанъ Маометь съ великимъ војскомъ

на Смедерево пође, краљ съ њимъ учини тайни договоръ, обећа му даљакъ, и заповеди кључеве града чрезъ поглавије житеље пре Султану дати, него с овай грађи и угледао. Султанъ тому неизадоћи се, нити башъ уздавъ и оружјемъ градъ освоји, остави мајарску и краљијску Босну и Србију на миру, па се врати.

Матић стане претити краљу, да не на њега военати, и краљство му отујети, кое је самъ овимъ чеверствомъ, по силама Мајарски прво узроковао. Краљ немајо према љима ни снаге ни слободе, падне садъ у такови стра одъ Мајара кадви е преће одъ Турака имао, и погражаје се певеретво, у Будиму предъ краљмъ а у Риму коло Папе оправдати.

У Будиму застане краљ веома противу себе гнђана, кој ни о чећи неговораше, до о кашици: во пакосте склони се опетъ га у свою милостъ принећи, съ уговоромъ, да свое манъ и веће градове, кој су на турской граници Мајарима, на чување преда.

Папа међу тимъ даде га у два маа проклети, преко Лезинскога Епископа, 13. Јануара и 15. Априла 1460. г., што в осмь Смедерева јоште је

данъ градъ Краину, турцима издао. Она га касства коль свио христиански сила у подозрење баци.

Султанъ пакъ лицнота облици, јеръ ако е предао града и мијора, предател и самъ пена- видо.

Кралъ буде принуждени све сиље употребити, како бы се они неволи ослободио. ОДа Папе получи оправдени, кадъ му много обећа по воли учинити. Но кадъ се у Риму поправи, а овь Матишу све обећано отреће, и тако му се садъ покаже гордъ, колико се најпре понизаш био. Матиши испитујони одъ кадъ ова шамајада промена у Стефану, пронађе, да му је Папа, не само земање и Епископе, но и тешке топове и тоције обећао, кое Матиша яко забрине; премда се Папа најтого предъ Матишићем прадало и све обећао по Стефану, збогъ нечега отридао.

Кралъ Стефанъ, међу тимъ наје свуда помоћи, најпосле здружи се и съ неки маји Албанскій Деспоти. По после спага, забуне се нека три Патријарска Барона, кое кралъ у Римъ Папи попадај. А они лоди, почевши ји Папа, кадъ пјавоу веру прими, и одъ подличенија према кралю разарени, текъ садъ добио прилику кралю се освештити: Иако чага се такова буна у Босни подигне, да и сама брака кралјка у њој помешана буду; брђи и они почију захтевати талове очистети, а кадъ ишће се то отрече, а они се показају Султану. Сул-

тани заповеди Беглар-Бегу Скопскомъ Исаку, да онъ ту распру извиђи. Но Беглар-Бегъ довојни инђије за кралј, и самъ си му земајь опустоши, и се мложији се робљи врати. Ђена сестра кралја и братъ побени и законъ юзметачки приме. Ово имај кралјицу матеръ која опечали, и само јој остане надежка видији ји у христијански замој повраћене, збогъ се међу кралјем и Султаномъ миръ утврди. Она најпосле ствари дотле доведе, да се 1492. г. сопствъ кралјевъ съ Матаром паруши. Но кралјъ ујацъ и Модруски Епископъ, као најлавни и љиковъ советникъ, радији су противъ њи. И будући Султанъ папао на Дубровникъ и Влашију, а Матиши заповеднички и претечки заклекао је Боснију, то болјаки кралј склони се къ Матишу, съ пјавије се помирити, закупије му се и обећаје, Султану и данаку и Аруџбу одговарати, све пограничне поредъ Саве градове за време Мата-рима уступити, а кадъ крстогонско војништво у Босну корачи, и самъ съ ињимъ противу Турака похи.

ТУРЦИ СЕ ГОТОВЕ ДЛЯ УЗУЈУ БОСНИЈУ, БОСНИЈА ПОСТАЈЕ ЧУРСКА ПРОФЕЦИЈА.

Султанъ Маометъ међу тимъ изда заповести на своје стране свои предја по Азији и Европи, поизважаји одъ свуда војништво къ великоме поља-

ку; јръ онъ садъ науми сву Босну завоевати, и путь себи у Мацарску, Немецку и Италију отворати. Оснуе на граници Босанской нови град (батић Шабац) пренуче себи позадоволне Боснице, и преко ови даје народъ особито простити, тимъ напунити, како ће имъ пољ и ћогомъ владѣнити малог бодљ быти, да неку одъ свакога данка слободни быти, нити ће какве тешке службе имати. Ово маги поверую, оль крали си отустану, и и сами се грабитељи учине, или помоћници грабеца, кое су Турска војници изъ пограници грабова чинили. Свега народа било је гласъ, да је бодљ подъ једнимъ независимимъ владаоцемъ бати; него подъ краљић, оль другога крали зависићи, кои ће имъ добра слаје, ни свое краљевство бранити. Некиј храбриј тѣшили су свое мај долушне сожитељ и обнадеждавали јх, одбраномъ Папе, и крстоносногъ војства христијанскогъ. Но они имъ па то одговарали, да је Босна Папиномъ двору туђа, и да Босни непоможе кадъ год јој је пужда, већи само кадъ си свою асну увиђа.

Краљ Арђени I пароль лаки само оль стра, а да ће се оправити, кадъ види да њига Папа крунише, а Боснију као и свою земљу брани, пошаљ обширио известје у Римъ, молећи Папу, да бы му послао круну и Епископе съ војништвомъ, па и Венетијана и Мапарима препоручио, пека бы му и ови у помоћ притекли. Напоследку јви му овочь приликомъ и то: како се Султанъ живо спрема Боснију покорити, па и на Грач ћударити.

Папа

бъо ради сва ова прошеша испунити, по Мата-
шевъ посланикъ удари га и круну и Епископе
постати, обелазао ћи крстоносно војство, кое се
старао што пре сабрати. Ово, краља Стефана је
неколико орабри, и онъ се ома реши нови турски
градъ напасти и разорити га. Постави војство
своје у градови, сва узеса места на граници тако
утврди, како се надо моји Турку силу баръ суз-
бићи, докъ крстоносно војство непристић. Сте-
фанъ уговори нападатели и обранитељи согово-
са Албаскимъ Деспотомъ Ђорђемъ Кастriotомъ
Следербергомъ, краљићи Матијашемъ, и малимъ Рва-
гичемъ господарима, Уладаони се и на благо, оль
пегији свои колена саборано, предира га не смее дар-
ити, да съ ињимъ војску себи па купи.

Султанъ му оправи посланикъ, пскати зао-
ставши јанакъ, но онъ то отрече непристойнимъ
намјомъ; јръ уведе посланике онамо где је благо
лежало, па имъ реки: „Извите ванемъ господи-
ну, да мени ће оскуница у иловини, па до волји
испустити заставанъ Султаново, и што и сами Аро-
жани закони забранју чако велику сумму нова-
ца изъ земљи одпустити, съ кома сама ванјран-
тати водити, а неку частъ па безбедно место о-
станти, којомъ бы се и ванати отешства издр-
жавати могао, ако ми ратъ за рукоји не испадне.“
Посланци су се трудали скакало докола мију,
каква му бѣда предстоји, него да измени свое на-
мерење, па замуду, онъ ји празне врата. Оне кра-
јеве речи, кроз турке пронеше, поджеју увиђи-

ма јошть већу жело за златомъ. Султанъ пати
заклоши и итрину са снагомъ скочити, како бы
само намеру постигао. Дашавъ овако на Мораву
прокремени онде мало, и отгрене се къ морю и ли
у Зенгу, како би обмануо Босанце; па се са спимъ
наспада съ пута отгрене, и у Босну ували, Ма-
ттишъ ког се тога боло, заказао је управитељима
градова поредъ Саве, да су готови на отбрану, и
силу краљевства саберу. Но Султанъ све то пред-
утири, и изађе предъ њига. Маттишъ је советово-
Стефану, да се она са браљицомъ и благомъ пре-
бере у плаину, и сваки приступъ оне чува, о-
бјававати, када Турци на њига нападу, да не
онъ съ людма, кое при себи има, са заду напаси
турке, и дотле јй узнемиривати, докъ главно во-
ниство његово не буде у стапу турке прогнати.
Стешање пакъ држни они советъ за среброло-
бивъ и папильњивъ, војо се у Јању затворити.
Султанъ је имао војниста безъ броја, same конници
че сто и петдесетъ хиљада лођи, съ којима ома сву
земљу покре. Онъ могимъ богатирима, који су се
само изъ нужде Пали покореали, дозволи Патарен-
ску веру држати. А мого и грчкога исповѣданія,
буду одъ потурченогъ брата краља, који је онде
у војниству неки заповедникъ био, подговорени от-
ступити одъ краља. И тако Султанъ неизајеши
ни на какве противности, присти и поль Бобо-
ванъ, ког лежи на западиј стране реке Босне,
близу Славонске границе. Овай је градъ био изо-
билиј у руани и оружју, као да ће се је
свему царству, зато се краљ и падао, да ће се о-

ви противу турка држати, по онъ се Султану о-
ма 19 Юла 1463. г. и пре, него је ови и Ударјо
и њига преда. Ђрь коменданти града, био је по-
такни Патаренъ, даки је био изъ племићи према
краљу, који је онако гојио Патарене, друго и пол-
купљио одъ Турака, преда градъ подъ изгово-
ромъ, што воисева ће ишао. Сада се нађе у не-
вљи, и побегне съ благомъ изъ Јанца къ Далма-
тији, можда съ намеромъ у Венецију се пријрати.
Но текъ што онъ Јању остави, Јанчан се обра-
те Султану и закуну му се, како имъ онъ обећа-
ва права и љубав на миру оставити.

Бегмир - Бегъ Европейски, Мамудъ Михајло-
ги, потурчени Сербијанацъ, кој је Босни већи
био, буде съ нешто војниста за бегајицама кра-
љићи послали. И како је краљ био претоваренъ
благомъ, те ће морају крозъ плаине проши-
рати, то ја Михајл-оги у Клиочи или Клису на-
тера. Краљ у тај грађа утече, но после четве-
рдесетъ обладе, најда га глађ и себе и благо
предати, ког је онда сјаји милионъ дуката износи-
ло. Поль заклетиши и запечатиши уговоромъ, да
онъ и поль подајици његови у животу и доброма сво-
јиљ остану.

По све оно обељај буле нарушено, џрь Ми-
хад-оги раздели лице на три тала. Ѓланъ даде
војниству као припавању му добити, други состо-
ји изъ 30,000. крепки лоди и младика поплив Сла-
вонију за уложење Јанчара, а трећи остави у гра-
ду пребивати.

Краљ буде причуђен свјоја градова управитељма, разаслати заповести, да градове предаду, па и саму се Беглир - Бегомъ по тјемъ градовима зари, и предају ускорити. И тако за осамъ дана син седамдесетъ градова буду предани, кои би неку частъ Босне могли ослободити. Неки су се градови и противили, но Омар Туракан-Огли се другимъ воинствомъ, најтера јако покорности.

После свјета краљ буде отведенъ Султану и уокове баченъ, јер је уговоръ Беглир - Беговъ краљић се и узир његовъ заробљенъ. С њемати му се спасу бѣствомъ. Супруга съ некомъ части блага утеше Рватскомъ Бану Павлу, но тай дати. Она то осети, благо остави и утеше у Јадију, где је у потај времена.

Маги пакъ краља Катарина, отиде у Господија, а оадце у Когиць, по пайпосле, када је од скогатои се чета гонила била, бројъ густе међите бежуки и погама пузаци, прибегне къ Стаг-пу и Дубровнику, гдје различите, поданикне свое разбегнуте застане. Но како јо ни оде ни су смели задржати, отплови къ Иапи у Италију, кој и јој пожелале чимога дати помоћи, по само пристойно и ъномъ достоинству надржавању, опредавај јој, за кое она се благодарномъ покаже, уступатије пра-ва на Босну Пани и зактевани. И тако Босна прше.

Пр. Краљица је овай тестаментъ прелъ смртъ на петъ дана, т. 6, 20. Октовија 1478. као краљица Босанска и рођена Ерикотија предаја С. Саве т. ј. Ерикотије сочинила, и у ономъ наведа, како она оставља Папу наследникомъ Босне, ако јој се потурчена Деца, неповрате у законъ христијански.

Султанъ је са заробљенимъ краљемъ упути Ерикотијини, да и старогъ Ериџа Стефана Косарина земљо завоје. Но они поступају разумне него Томашевић, пошаљ пакијетне поље у плашице, а себе затвори у престолни градъ. Султанъ га обесли, по снажнији пакъ варола, све сами готово патараци, верни свомъ господару, кој је доле пјону веру бранио, па и они јако спадају верни, и сада се храбро из града тако оправдију Катарину ишака, ио уверенъ да је у Римъ измака спирјо се.

Бану Дубровника владао је само један познати кнез Јован Јавалини, војвода Приморски и господар предаја Попова и Требића, кој је то Катарине, то Риманинъ био, и у пеколико Ерикогу от ј. Саве, зависио. Овак је морао ону веће претрпити, кој су Дубровници от су себје отбили; јер је изгубио све градове: Млинци, Рогатицу, Церницу и Кечку, и саму погине. Херцог паки С. Саве, обећа већи дланак, и даје свјету икоњаје сија Светога узалогу, кога Суд-

такъ после потури, и једу му таје свога даде. Триокольна кназа: Стантець, Крајкоць, и Пале, коме с Цри Гора принадлежала, пристапије свое земљи за друге, кое Султанъ у Европи има меин. Но кадај предаду земљи своје, изгубе слободу, а мало после и животъ свой.

Следујуће године Султанъ појеши сне овако по себје сретно оконча, врати се у Цариградъ, а заробљеног краља петровоји виши, даде заедно са њим прелъ себе довести, и обонију посени, смено Беглир-Беково, и приказанао му га.

При повратку Султонову у Цариградъ, будујотова сми Босански градови разорени, нека чаша житеља патнула је, вена у робство продаја остало пако, које је када била набија, прве кое у Мадарску, Дубровникъ, и на острвој Арбе. Прије све готово буду са земљомъ сравније, во грчкогъ закона христијани, одржали су свое духовне старешине за опредјелену главницу, којо су се обећали осима једномъ ланка планати. Латинска община свога се Епископа лиши, (онай отиде у Славонију у Диковару преబывати) и буде предана францисканцима, кое Султанъ ће планати осло- боли, и дарује имъ права, да се само они бдији тро- пе. Чинъ патерена угаси се. Чинъ Барона и бла- городца престане. Сви пакт житељи учине се Ратни и подъ арач, паду. Многи Благородци буду примињени у Азјо преселити се, како не бы Босанцы могли предводитељи имати, ако бы се кадај

побунили. Све благо и добра такође они мъ турцима у добитъ остану, који су себе у иману та- ковогъ укрепили могли.

ЕРЦГОВИНА ИОДИНАДА "ПУРИЧИМ".

1483.

Друге године 1466. поразореню Босанскогъ краљевства, умре стари Ерцогъ С. Саве, Стефанъ Косаринъ у Кастро-Новомъ, и остави тестаментъ на извршење Дубровничанима, по коме стари синъ ићакоје Владиславъ прими горио, а млађи Владиславъ љолчио чаша Ерцогства съ Волакомъ и Кастро-Ново. Султанъ ома тамо пође и сву ратати опу- сти, па изађе и подъ неке градове, но како му се они одарује, а онъ оба принца у стопији правама потврди, кадај му се и они на вени дајаки обе- ђу. Но напоследакъ запади његовомъ наследни- ку Банзиту и то окончати. Ђеръ па заповестъ његову Беглир-Бегъ Босанскиј, Мустафа Јорешко- вићъ, изненада на оба ова принца, преко свога Бариктара Трикоријескогъ Јесе (да ће Усе) на- паде. Прицеви неизајаши шта да чине побегну изъ своги предјела: Владиславъ у Мадарску, а Владиславъ на острвој Арбе. Мустафа пакт 1493. г. при- свои и ове земљи къ своми начиницству. А пре- ко другогъ Бариктара Јакуба заповеди, и Ризанъ посреднику, Коссу и Дубровнички градъ Барстав- никъ, силомъ и оружјемъ, къ онима присоединити.

ТУРЦИ ПОБЕГАВЕ ОД МАДАРСКУ БОСНИ.

Само су једи Мадари држали јоште неку част
Босне, кога већ мала била. Ђерђ они су осим та-
ко називног Босанског Баната, и мале турске
градове и градине имали, кое су ома по разорењу
краљевства, присвоили. Матиља био је послат То-
машевићу непшто војништва у помоћ, но како о-
дочи и чује да је Томашевић запао Турцима,
врати се. Матиља по томе зоне у помоћ Ве-
недијане, ког му 12. Септембра 1463. д. добију. Са-
вима оиљ спас војништво умножи, у Босну ступи,
1465. завлада, а у Деспотова и градиљ до Јаца, и
седам други Босански и Раски градова и гради-
на основи. Но Султан када доспе опет Јацъ
обседи, и дававши обдан ватру, нову закаже то-
ришњом га основи. Матиља пошиљ Графа Еже-
рика Заполо ја срећињим војништвом да гради
поврати; и како Заполо свуда разгаси, да Матиља
иде за Ибњића његовом војништвом, то га Су-
лтан поплави, топове побаца у реку, и на брау-
рубу врати се сномљи двору, тако, да када Мадари
под љадију стичију; ни јаког непријатеља не заје-
ку. Додече наступање турата да бы изгубиши ме-
слаби, си пешаче свом завојништву распространити;
јер је сеје највеће страшне штете противника, кога бы
задико гођај пуга оиљ на турке отиде, у њену
земљу упадао.

Матиља међу тим нападије Босни новога
кнеза, некога Николу Де-Уилака, ког је имао свог
села по Срему и Србију, и у неким сретним слу-
чавима долазао, да оиљ сопствено разуме съ тур-
цији војевати. Онт је само оима окружјаша владао,
кој су Турци приватали, а не и старији Бана-
тот, кој је свога Ђана имао. По смрти Николи-
јиног уласи се и то краљевљење, прејда је оиљ оста-
вљио јакији сина Лаврентија, кога је као Бана, мали
неки предјељ у Срему и Босни држао. Турци у-
падали су непрестано из јужне Босне у Крајацию и Сла-
вонију, и неке градите заватили.

У години 1500. Турци опет Јацъ обсаде,
во од њу Крајато-Славенског Бана Јана Корвина,
будају отбији. А у 1513. Јану-Пана Босански, за-
новое градове: Тесну, Соколь и Которосину, но о-
пет је је изгуби.

У г. 1520. соедине се папалуци Смедеревски
и Врбасански те обсаде Сребрникъ, (Зворникъ)
јер су знали да ће се капеташ града, неки Тома
Матушай, предати, када се ће састајаја за рану
ни нужду лебану. Ова леништина против је
десетину дана, по када глађ савлада, пусти се са
обсадитељима у преговор, кој му обећају слобо-
данју отлазак, и соријену безбедност јакогу и
слободу смишљи житељима. Али како град је отво-
рив, са свима споми пасечент буле. А троји гра-
ди, кој су од њу овог зависили као: Десникъ, Со-
волј, западе житељи сами и разбегну се.

Паша Врбансакиј, како му је ово испало за рукомъ, полакомъ се и на Јацъ, и стапе мале велике лѣствице готовити, како бы се узъ иви на градъ улети могао. Но Банъ Јацакиј Петар Келевинъ, известивъ се о овој намери, опреми се противу стати, и управи око на сваки мигъ непријатељски. А кадъ доша да се Паша приближио къ юрину и у неку потайну долю близу Јаца својој војску пригрој, да овај прележи до идуће ноћи, онда онъ (Келевинъ) пошаље страничнотомъ не-

болнико Барата свога воинства у другу долину, кој и за оне у којој су се Турци прикрили, лежи, и заповели, да за турцима ступајо, и онда на њи нападу, падъ имъ онъ даљ изъ града уговорени знатъ. Даљ Келевинъ и то заповеди, да при раз- сматру дана, све мале пеше и љубе градце на боку јаваду поудаљи изађу, и обичне светчане писке поведу. И трина ове измами турке нападъ, и како су выше лакоми били на ове игранице, него на градъ, то полете на њи, али пре него и до- пру атескима, паду међу воинство градско, къ коме и Келевинъ испадне, те све до ћиорђа по- тку.

Мадарско је иначе тако слабо станао било, да инсу смели подъ само својомъ одбраномъ, ни Босанске и Рватске пограничне граде оставити; зато краљ Лайошъ умоли Ериц - Ерика Аустријскога Фердинанда, кој ће доцне постати Цезар, у 1521, да бы ђи подъ свою обрану узео, и тако и Јацъ заузме Фердинандово волништво.

Бегир-Бегъ Београдски, и Паше Врбасаки и Мостарски, хотеши се за Келевинија срамоту о- светити, 1525. обсаде Келевини у Јибу. Но Бардоми Рватски, Далматински Славонски и друга Рват-ска земљска Господи, бринила су Јацъ, подъ Начаствомъ Графа Христифора Краненспана, и от- бло непријатељ съ великомъ губиткомъ.

Друге године Лайошъ на Муачу погине, и тру- чи Мадаре надвладајо. Краљевство Мадарско рас- цепи се на парте, и једна се Султану подноси. Овај случај повуче за себомъ и губитакъ Баната (Бановине) Босанскога; јер џердинандовъ градо- бранитељ, Стефанъ Горбокниј у 1528. пе има пра, ни прочи воени потреба задоста, као ни во- инства. Банъ пакъ Шлавонски, Рватски, и Босански Јованъ Карадочиј задржавао се у полу Тарнова, а прочи погранични наместници борили су се съ Фердинандови противници по Шлавонији некада пакъ на собору су били. Ове неагоде а и неагоде Горбонокова даду прилику Пашама свое жељ постини. Ђер јако Горбон ће градъ отво- ди, доволиши си слободнимъ отлакомъ, ома и ава- наисть итму подчинии града, остављши буду и недочекавши турке. Андреа Радовић, началикъ другогъ главногъ града Бане-Луке, такође предао се, предма се јошти брнити могао. Међу тимъ и Профетијо Рлатеко Корбава, подвлаче Туркома, и тако сада поставу Турци сами господари све Босие.

У 1646. г. Венеција добије Макарску, а 1693. и већу част крлговине одтреје; по Порта пријаја 1699. потвој све најубљно поврати, само Кини, Цык-утх, Габелу, Макарску и Омашу то најуба.

Садъ Венецијанској Далматије принајдени, Приморје, сај нагорињем градовима: Петина, Дуара, Јома, Макарска, и Ериговина, а овако Кастило-во, Ризант, Перасто, Которь и Будва привадају.

У годинама: 1689., 1697. и 1737. сва је Босна била, Макарски и Цесарскиј оружјем завојана, по опетије на скоро вранена. По гореве-чномъ Карловачкомъ миру, Турско-Босанска љужа проклизала се до реке Уније, а по ми-шту краја. Ђерј по њму буде уступљенъ Босан-ски брегъ. Саве у ширину за једну немецку мило, а негде и више, но и ова последња частина по Београдскому миру 1739. опет је подије Турцима. По освојењу Јипа прво Травник, по томъ 1693. г. Банија-Лука, за стонију Босанскога Беглар-шалаука разделјена: Банија-Лукиј, Пожејиј, Кис-киј, Ерцеговачкиј, Личкиј, Саџениј, и Зворничкиј, Пираренскиј и Алакахиварскиј.

Пр. Садъ целе Босне Паша Јучугаја, сели у Травнику, садаја Беглар-Бегъ у Банији-Луци, а у Сарају Мула, Старешина Џурогог духовенства и суда. Фербосана је сада опустја, а њија па-

шалук, у Мостару је. Највеће место је Сарајево, кое ће имати до дна нешто пама дома.

Садъ Босанской власти припада и часть Кро-јаје съ ове стране Уније, и часть Далматије (Ска-јона, Требињ, Попово, и Клобућ). Ова послед-ни систоји се у горњој Bosni (Ериговини) и долњој. Последњој припадају Панчевој: Баня-Лука, Обратъ, пак Сребреник, и Сарајево. Трапи-це је њено просторију се до Мајарске и Пире Горе. У свој Босни бује се, Авајесетъ и четврт главна града, и деветаесетъ градица, Авајесетъ и три ва-роши, четрдесетъ и четири варошице, и до десетъ пама села. Дигелли су по највише Срби грчкогъ закона, кои веома жеље научу спаситељне истине, него су лакотијски према свакомъ изми-шакију, што ји веома неападни, али и зљо јеви-тество почитују, чији. Римокатолика има до осамдесетъ пама Ауши. Муамеданци су по нај-више војинци чији рудозни, в мало се о стодији и земљајкој баве, а живе и по сели. Вообите људи и четвртину испадају блага кое би земља давати могла. Трговина збогъ мања и већи чета разбојничи, које се без љаштије, непрестано по другомъ снагато, загушена је. Рукојаје и фабри-ке готово са сливом су пропале, и спаки, труломъ или случајемъ обогаћени, грабају мали и вели слу-житељи подвргнуту је, одјако се ретко ко утая-ти може,

СФРЕДАНИЕ ТУЖБЕ,

КОЈ О МИЛАНЬ ПОДУНАВАЦЬ РИМСКОМЪ СЕ-
НАТУ ПОДНЕО; И ПОСЛЕ КОЈ О СЕНАТ ОМА
МИЛАНА НАГРАДО ПЕНЗОМОВЪ, А НГОВОМОВЪ
НАРОДУ НОВЕ УПРАВИТЕЉ ПОСТАВИО.

„И Миланъ, бретова Подунавскій житељ, по-
6 воинство изъ честолобін судомъ Божіемъ, по-
корило себи белу Германію. За велике наше у-
читавомъ свету одржане побѣде, ви сте се Ри-
мляни зарово прославили; но ако Пророци спра-
ведливо говоре, то не виѣшь потомци ваши юшти
већи обезславити, за оно сирѣнство и тираніе,
кое сте невинима починили. Предцы мои посе-
лили су се при рѣки Дуваву съ томъ намеромъ, да
когу кадъ иши земље нестане, на воду отиѣн; по
велика вала леђу, у отимано тучењу добра, и си-
но честолобіе у основјано туђи земљи, тако се в
у Вама запламтила, да настини море у својимъ луб-
љинама, ни земљи у својимъ пештерама, у безопа-
сности олжати немогу. Но а се узламъ у прав-
ду Божију, даће, као што сте ви неправедно наст
алиши наши домови, и виѣшь други наисти начинъ,
справедливо изъ Италије и Рима истерати; бръ ви-
стини је и то: ко отима туче, скоро не се и свога
лишити.“ Упаштите ви Римљани, да я премда про-
стий рабъ, овога се правила о праведномъ и не-

праведномъ течиву држимъ: све оно што су ве-
щитени люди за много година своимъ тиранствомъ
стекли, у једанъ часъ и тренутекъ пропада и одъ-
ни се охазма, а на противъ све оно што су до-
бримъ у много година и времена нагубили, враха имъ
се у једанъ часъ. Догађа се истива, да неправед-
нимъ начиномъ стечена блага за неко време успѣ-
вају; но то быва изъ тогъ узора, што Богови пре-
тварају се, као да они то не виде, попуштају, да
бы мало по мало они млађа богатства скутили; во
пото, кадъ једле да се инчега више бојти немају,
вије у јединъ мање на велику нјову жалостъ да
имъ се охазма. А при томъ праводанъ је Божији
судъ, да они, кои су одъ другихъ ненавиђени били,
сами одъ многихъ ненавиђени и пресрени будују. Не-
попитно ми је, да бы поштите и добаръ човекъ,
стъ Божијимъ страхомъ овде живеши, мого спокойно
живити туже доброб; а ко опетъ таково садъ јави-
ва, дивно ми је и за чудо, како може и једанъ ми-
путъ живити, кадъ разгуди, да је Божество увре-
дјо, ближњи озлобо, обрадово свое неизрятелј; већ
до тога је пакостъ човеческа дошла, да, преда-
свакији зна, да неправдомъ стечено пробитачно иje,
вепрестано томе теже. Непопите се онай човекъ
прель светомъ, а грешашь предъ Богомъ, кој та-
кову зверску у срцу своме зељо пегује, да му се
маслено имати спромаха огромнимъ, а свое нез-
бројмо благо малишь указује. Проклетъ се онай чо-
векъ, кој безразумно жељи, опровергнути славу
богаславијемъ, правостъ мученикъ, правду неправ-
домъ, истину сумњомъ, и тврь начиномъ присво-

напи себи на слу, непрестано за тубиц чине и тује жели. Ко не мари ниши се стара дече свог ради међу добрима људима, лепу славу по смрти оставити; праведно је и пристојно да љи и нема, и онь, као такаш нека остане у чисто нивали и земљи људи. Праве славе никад се међу злим људима не налазио, осим у распнуло тужење бла-га и имати. Стади човек, кој је неправедио сте-ко и обогаћио се, пе поштеви, икти му и његово и-мал југо трасти може; јер је напоследак, или по-пушењетим бокишији збогъ тога ће у сиромаштво доћи, што га је се великом жадњом сбирао, или ће га чувати се безимјеријом скупоћом. Кај ће се лакоми и нестрији људи толико о својој чести бринули, колико о туђемь благу и добру, то бы запета молиць сребролобији протоциј и узимирјо спокојство љубовног живота, и првъ беславиј по-мрачио бы ити по сарги љубову славу. Ја видим да се сви гнујаја гордости по нико несладуја кро-тости, сви осуђују любодейство по никога неви-дим уздражљива; сви проකнио и вицу па неуми-реношћ, по никога неизлати, да бы се убрзености Аржак; сви фале трпљевност, а мени се чини да нема човека трпљивоге, сви опорочавају леност, но видим да жалост, сие у лености пребијати, сии хуле скупоћи, а и видиш да си грабе. Ва-гимлиши па вишиш барџиши подъ вишиш грабо-вима посните знаја ради вишиш ова слова и речи: "Римљанима је свойствено горде побеђавати, а по-беђенима прастигати." Болј бы било да се ово написали: "Римљанима је свойствено од њених

отимати, и у миру лише обезбедојати: Хоче ли кадъ јољ вишиш властолобиј и сребролобиј бити сданъ путъ крај? Говорите ви што хо-те. Ако на напу дечу мрзите, то ји окидите као сујано робиј у гвожда. Ако напе имај и благо желите, емо виши га. Ако виши слуге довољне иску, то заповедите, нека напе се гла-ди по подсјеној, јер напе имај трагу маше чене тако жестока бити, као виши тиранство напе срчу. Знатели ви Римљани, до шта сте наше донели, да сио се заклели, икада са јевомъ женама скову-блеси пешмати, и дају свого поубити, зато да не биј долали руку тако жестокиј мучитељи. Мы ио-демо 20, или 30, година без јена првости, и та-ко дече пешмати; же же да на онай светъ съ томъ тугомъ одено, да ји оставимо посље смрти наше робовима. И виши питаш; одъ кудъ ви, при риби Тибру ролниши се, да наше при Дунаву жи-веши да дојдете? Бесте ли наше у каквој првлици искусили, да сио мы виши непрјатељ? чусте ли одъ кога да сио мы оставилиш мјеста, завагли о земљи туби облигати? Ежели напе цимли кога саје напе пославила, тој бы наше у друјбу напу-тишао, или је јољ између наше је виши Авео тај лакшија глаш, да сио мы виши непрјатељ. Камите ли, имате ли је кајво старојено право, по комъ сио мы дужни быти виши појавица. Запета спрѣпество тирана и је Римљана дотужи-да наше у напиши крајима. О кадъ не би о бујицемъ бояјеш правоујдомъ мајдоведашкој праведници и наказају беззаконика помишио, то

бы и осудю немартино о зекальемъ стварма бо-
же попечение. Но будуки несумънио веруетъ, да
цело после сирти видити наказатие ваше, како годъ
ярмогъ и ягомъ могуши стечь, зато шту нема ов-
дю, и ланце робства пресекао; несумънио въруеъ
да ѿ се чрезъ осамъ стотина година гемено ба-
го ваше, за осамъ дана спирти, и ваше целико и
спло господство низвигнути у бѣду и робство,
еръ право є, да онай робъ постане, коп в некадъ
гордо тиранова. А вѣнь какъ сте нашъ наше
бѣло государство преотели; требао бы да спра-
ведльво и човечески съ нама поступате. Я вѣнь
се либимъ о Римлянъ, да оте нашъ послалъ тако
несмислене судіе, коп нашъ и ваше законе нац.
лу бѣдногъ казнити, а богата оплацати; коп ии не-
жити; а подъ видомъ Римскогъ Сената, мысле о
вамъ о Римлянъ што ради! знаите, да господар-
ство силомъ получено съ веномъ спредѣльносу-
корности, видѣо правдабои управителъ свое,
заборавлио превинъ мученъ подчинивше ий вѣ-
номъ поданствъ. Ево я съмъ доши тужити се на
брану. Многи в спромашакъ доши къ ильма ис-
кати правосудия по неимающи ий чимъ подчинити,

могро се задовольити ииюгимъ дешить по празни-
ма речи, и тако неутѣшанъ куни и фланкъ своей
повратити се. Зими иричи жиръ а лети жандъ
жито, но често забаве свое ради и рибу ловимъ,
и то зато, да тако, лугиои по полю, не глядамъ
тиранство вашии управители; еръ боле срдце сва-
когъ кадъ непримѣтно непито страда. О виа твр-
досрди Римляни! да вѣнь съ быти ѹ моихъ отече-
ству, и видити тамо страдатое. Я немартино што
не те вѣй мене за прорадльву ону беседу осуди-
ти; чувствовать о страданима и горкой судбини
моихъ приятелъ, слободно ми є, ишти ии ико забра-
нити може. То же бѣло само тѣни, и често се съ
прочима такимъ, како што самъ ии, нещастнича,
разговарашъ. Божество въ праведио; но ииога па-
нашъ грозна наказанія пропилазе само одъ пани
безаконія и злости, и наши такиевни грѣси по-
бѹю божество да настъ казне. Я нашъ то кажемъ
вы римляни збогъ тога, што самъ я бави се ов-
де 15. дана, видю уримскому Сенату такова Аѣла,
одъ кой ако бы се у моя отечеству и бѣло ис-
пунилъ, то бы тамо она у моя отечеству сре-
ніе робови ижели богатили живили. Садъ вѣнь
кадъ се испунило што съмъ жею, и са срда вѣ-
лики камень сваю, то, ако вѣнь съ чимъ мой в-
зыть досадю, ѿо и падамъ на землю, и главу ми
одрубите, зато, што и волеъ честь одржати пре-
лавши съмъ себе сирти, ижели да бы ю ви сами
получили одувини ии давогъ.

Дѣо онай некога земальскогъ устроения, ѹ
единомъ древномъ замршено-Рускомъ рукопису слу-

чайпо ми дође у руке, ког га је, у који време, за
кога ли написао писао, и даље како у који је сту-
нао, ни једно ми ово објашњење поизјади је.
Но сматраоћи га ма съ бос етране, по стой сан-
ци морао се, па неку чашу земај србома обја-
ме отиоши.

Сва пак јона незнаност, ће ни за какво
увијен, јер кад се обазремо, па све прошло-
сти Срб-Славена, то како гоји што сто освеште-
ни да су сви рајца Архангелски имали, тако
смо дужни веровати, да су и све килье закона,
соборише духу народном, „имати могли. А кад
су се такове делује, и да су могле одъ гонили њи
вепријега спасити, и иначе кад тулъ раснерда-
ти се могле. Јер знато да ни растериани и бе-
гунци они, кое и ми помнимо, слабо су се сејали
закони вибига, и проче какове земаљске Уредбе
спремати, и уклонити је, но само су нај спасда па
памети били; најпре житоть, и како су што одъ
попада спасти могли; развиј, ако је кон: чистосер-
дечни, лъвтени, и родолобни попитељ кадујеръ
нашао, те с таково што сокранито.

По како с хвалом Богу спасда било у свакој
бласи и врли Срба, то се и могло, да се и онако-
ви паки, кој су обезбедили сви животъ Арка-
нџијевим обновити, у Аулију му (сходне земљи
и објекте властима законе) саставили, јер кад
се напао, Кипријан, Романски Митрополит аро-
ђени Србин, да у почетку 1400. по Р. Х. Руски-
ју Историју, подъ имемъ „степеније кадији-

ге сочини, ће ли ње било сынова челичне падеж-
де Георгија Бранковића, кој су се и за само оте-
честве бринули? никаквог сумњи неподлежи.

Но такови се тек је и могу називати суди сва-
нови отечесства, коли су пратељи човечества, и
који само у ползи близинѣ и свога најде, па ма-
кар њи одакле били. Да ли наш неосведочи-
ше и најстарији преданија, и сву најраја историје,
да су само најважнији и највећа службенији људи, најсни-
же и најважнији, и то баш одъ они у који су нај-
веће благољарности заслуживали искусли, па опет њи
цветъ бесмертни и јови „Ајла“, ини до нај-
блажијег потомства увену пе; јер су сви ти стра-
далици запали и то, да човекъ и праведанъ страда-
ти може, даљ поштеној никада пропасти, и да су
само спасда, одъ поедини себичника вређаи, озло-
блажавани да и прогани; даље даје по полтени си-
нови, сматраоћи себе за виците дужнике свомъ
народу, да и целомъ човечеству, гдје су толь били,
ији су свији најбоље заборављани, но спасда макар
у добриј скупини: да је иа, просвету њиву, и уз-
вишеније њивово, и јаљомъ и словомъ единствено
за њага, па ма га је био, живеши, и свога славу пе-
вил; сматраоћи при тој, да са сваки човекъ оне
божествени даре, кое у себи има, непрестано ду-
жанъ развији, у ђовицесквонати, и тимъ неломљ-
еоздајио срећу осинати, а свомъ гонитељимъ,
само су једно, па ако ће и најдуже „време“
које је спаскомъ злохотику и злоказнику, доиста не-
избјежни осета, оставили; знали да уда пра-
вице само за време, спаско зло попушта, и да ће

оно побѣдовано оружје; „стерпѣнje“ сваچї стра-
данїј окове потрести, дакле као такови, гдѣ су
толь били; иначо су се и зато морали бринути,
каго најбољ правицу, на којој единой, миръ зе-
мљскїй и почива, да оснују, и утврде, а тимъ ве-
ничи въ своја љубаша, негражени у предра-
готї и наинеповинної, макаръ и капки крове со-
браће свое, освети својој напитакъ, знахоми напо-
сађау и то, и доволјно къ тому примѣра имати;
да и само суда неправедно проливена, коль небе-
сточъ судије вони.

На конанъ одъ кога му драго ово сопниче
было, но по видимому, што су чија било виши
чувства у њиму побуђена, и што се како в рече-
но, опетъ на неке савенске грани однос, то име-
ка и ињу у некојко посрѣдној, баремъ слад-
когъ опомена наши предкова ради, овдѣ учинио
место буде.

„За скоротечене судства, и олакшаш ѕуди-
ми, имао свакї 300. плағаки глава изађу себе
три лица изабрати, кој ћеду составити: „Помѣ-
стни суд;“ Осаки судъ спасу, па и најважнијо тер-
бу грађанску, дужанъ ће бити, съ вниманијем са-
слушавати, и сва могуна праведна средства изпа-
ки и употребити, да терадое се стране поравна-
што и тимъ може лакше учинити; брь су му нај-
ближи опарничени предмети, на руци погребне
сведочбе, а при томъ и духъ, као и повелје су-
дими, познати му. Опь ће и слаку свою пресуду
из самїј нају碌нији речи сложену, у свој дне-

ишћ записати, а такову и судима наводно мати,
у којој дужно быти поглавито назначено; пати кој
се основа, којој стране што досуђује, запто ли
друга, огби.

Да бы пакъ судије безсумњно пати предизбра-
нїјими мужева саставили били, имао се пати све
три класе, највише, средњи, и наимућије по елану
изабрати, а најстварији пати има быти онай, кој
јеребе (којику) старјевъ највеће, по чему дужни ће
бити и заклетву положити, да ћеду за трогодиниј
свога судовојства време; праведнијије судити.

Међу тимъ, кој судила страна са пресудомъ
помѣстногъ Суда небуде доволња, имаће предста-
ти: „Квајтовомъ Суду;“ кој има быти состављати
случајомъ.

Съ начала спасогъ тримесеција, има сданъ членъ
изашаће суда, свого столицу оставити, књиге за-
кона понети, и почевши одъ најближегъ помѣстногъ
суда, по свему ураду (округу) проин, у спасогъ
помѣстногъ суду, једнодневно зајданије, са најдаж-
нимъ, и јакогъ најближегъ судскданогъ помѣстногъ
суда членомъ отворити, међу тимъ изрешење пре-
суде, па и саме оне се, којима су се стране задо-
вљивале премедати, са судебиномъ сравнити, све
што бы пропущено было на ползу правице учи-
ните, најокидачи, а тимъ и сами помѣстни судо-
ви судије поштровати. После пакъ оне стране,
које бы се, нејзновље бавише съ пресудомъ по-
јестногъ суда појвиле, на стрељиво пресуђу

не узета, аль туже и изговаран овако скупа
ианисти, совѣтовати се и и пакъ иль прву пре-
скуу потврдити, или нову парені, судимима сооб-
щити. И не буде ли ни съ овомъ пресудомъ кой
страна Доволна, таковой да въ дозволъно вып-
шеть суду топръ онда отходити; но подъ тимъ
обязательствомъ; што неполучиши страна ни о-
намо вѣре право, буде должна противъ трошакъ
накидити. И tanto по смыслу ови вакона, членъ
вышшего суда, пола времена пробавалъ по по-
мѣстнинъ судовима, осталу половину, засѣданія не
на своій столицѣ, и имати коренно постыде о
парнишама, бы не бѣ олакано и оногъ тѣла су-
дебногъ, кое га и въ самъ частъ. Но надѣда е
что ће мало такови парница наъ међу братолюби-
ци и единовѣрии быти; єрь малги, и самі судими
на квартови судъ начекути, буду се промислiti,
и искусити, што иарь въ свадба пробитачне при пр-
востепенномъ суду изравнити се, него даљ: омра-
зу, длангу, и убийакъ прогулжавати.

Въ доло пакъ каждому суди, што малго кратъ
и малованже парнице, аще съ судими несмисляти,
а судами съ правичною охотовою у толению та-
ковихъ не притекутъ, проводомъ вишле и вели-
чайше парнице, а по испастию, едини же и укри-
ничии пременяютъ си, одъ куду сљдуе поданимъ
губитокъ, и убитотъ, а државоправленію поно-
шениe.

Да бы се даноданіе наїправедне сабирало,
да неби наеми за навекъ у памятел у залоги
лежко и напоследку да бы /се, знахи свакиј сво-
ига обнта просторъ и липин парнице предупре-

ди; то има се и дања безъ разлике сана и со-
стояниа отечества наимъ облагати, и земљинаца не
само по простору, но и по кавови пятомъ въ не-
плоднѣ земли, соразмѣри узмати, како голь што
се има и са Домови на скупоѣшнай земли, деже-
ни, и съ вени приходи скопчани, спрошу они, кои
су противногъ станы, поступати.

Колико се голь ана, да се најтрудне совр-
шено равновѣсие у Даноскупленію достини, толи-
ко има вѣна Дужностъ државоправленія быти, чу-
вати, да му се никде неправда непокраде, прем-
да су му у томъ на руци и жители, кои и сами
єданъ другога непокретно имањ, а по вѣкѣй ча-
стї и станѣ занду и познао, ити се даљ єданъ
другому грешити; по сваконкѣ къ достиненю, у
свакој струци правице, вали да правителство вѣ-
ре спесрдио приступи.

При свему томъ; што се у земли сва над-
лежателства имао, по наставленима одъ вровни
власти простицуши имъ управити, по како є на-
чилику државоправленія (Государу), необходимо
свада полуено увѣрене имати, да ли се свака є-
редба, еходио своїй намери ваблодава, или се
како злоупотребление подкара, и праведно него-
лованіе поданика гли голь порава и подарио: то
є нумѣло владоцу, распознавањемъ коренъ име-
на: „Правителство“, кое се одъ речи: „Право“
узело, у слаку танкоста на Дуниму лежећи кру-
га винкунти, и о свачемъ и свакомъ свѣдѣнија до-
бити. Зато она нужднѣша и бѣ може се и чрезъ
она лица, кои изродио депутацио сочинија, сљ-

дователно сање народа представљамо, достизати: овима даље то бреме наложити, или из ових не-
којко на тај конац изабрата, кој ће имати се-
би опредељене части предаја, у свако време, а по
напавше инакадно, сва она надлежности, на-
кона бити имао, походити: писмоводство, рачу-
навнико дълговодство, совѣтничие, и сваче ду-
жности точностъ испитивати, за појављено ће се
неуредностъ, одъ кога надлежи одговоръ питаја-
ти, а строго на повеление чиновничко пазити и мо-
жрити, да ћо гољ и границу свое власти непри-
ша; чиме се такође не мало замешташтво, а извъ-
свогъ злоупотребление власти поража¹⁾.

Поза цародин, честь правденија, а лига До-
сударска захтева; поредъ возраженија својо егу-
ка учинила, и у овој обитој срди да неизоста-
не, сирѣчъ о усненаваню пугова, о подизаню нај-
пречїј рукодѣлица, о отварању рудокопија, у че-
му се садъ при изобрѣтеномъ пуштању праху,
много успѣшије може напредовати, нежели су на њи
се предци безъ овогъ муџили, знатије реке про-
чести, и за пловитву акр и манги бројона учи-
нили, и тако и сунимъ па и водама путове со-
жалавају, начине, да се ломаји пронаводи скупља-
прокати, а отравији лакше пристапали могући, изобрѣ-
тавати, и у јадвигствованју приводити.⁴⁾

¹⁾ Желити је, да овај редъ Поварника снуда пампант
булено по неволи, он тогреје ода могу бити непо-
требни; када буду сушествовали.

ПРЕДУПИСНИЦЫ:

Б Е О Г Р А Д Ђ.

(Одъ Бране Вожине, тровоза). Книженикъ Србски,

Печаръ А. Карадоревинъ, Слатинскога пишана начикара

кајадиръ 10. к.

Въсокопрестојаний Г. Гавриљ Поповићъ, Архи-
мандритъ Монастира Вратевшине; Членъ Консисторије Ар-
хијерейске Вънградске, Друштва Србске Словесности и ОДБ.

Проецинъ 5. к.

Въсокопрестојаний Г. Василіј Миловановићъ, по-

рекомъдникъ изв. села Петко у Опш. Пожарев. Пет-

аресогоджинъ Парочъ Сомборски, членъ Консисторије Банке,

Присъдатель Варнене Средске, и Кумипопечителъ Варнене;

Сујаника, за книжницу Покаревицу 2. Читаоници Ирв-

ину I. а уучаль свою; Василиј, Петра, Димитриј, Кон-

стантина, Михаила, Александра и Андреја 7. и ради пода-

реніја, привѣтъ ученамъ; Града Нишина у

Ерцегонии 20. свога 30. к.

Књижеско-Србскиј Мјори, Маша Насасијинъ, не-
жникупацъ, Почестни Членъ Друшта Србске Словесности,
и Председателъ Читаоница Бънградскога; ради подаренија
приливо ученогъ се Младежи Ерцегонско-Босанскога, по
благонаходјењу Г.Г. Надзорите најдени школа; 100.

књига. (Изъ Суда Вароши Бънграда) Г.Г. Венадинъ Ра-

жаровићъ, Пресвѣтитель и Кавалиръ б. п. Члени: Сте-

фанъ Арапићинъ, Јованъ Димитријинъ, и Теодоръ Петро-

вићинъ, сваки по 2. к. Ефремъ Вожинъ, Светозаръ, Јованъ

Топалашвилић, Рачуновођитељ. Јованъ Петровъ, Архи-

паръ, и Симо Атанасијинъ, пастаръ сваки по 2. к. Писари

Владимири М. Богдановић, и Стеванъ Радоћинъ, Прак-

тиканци; Тома Т. Костићи, Т. И. Тодоровићи, Коста Ђор-

ђевићи и Коста С. Димитријићи. 26. к.